

**Maktubm deet deetn kēn Pəl
raañiñ eglizn Kōrint ki
Kupm mētn taar taadjeki
doobm gēn dooy maktubm
deet deetn kēn Pəl raañiñ
eglizn Kōrint ki**

Eglizn kēn maakŋ gēgēr Kōrint ki se, Pəl 60 ɔndiñ kaad kēn naañ iŋgo merte gēn k-dige gēn tēdn naabm Mēljege Isa. Maakŋ gēgerge tun kēn taa naañ Grēkge tu se, gēgēr Kōrint se k'jeel jeel gōtiŋa. Naañ ɔk maala taa gōtn se ɔk gōtn daar markabge se gōtɔ kaam dio. Anum gēgēr Kōrint se ɔk bulge ute jee daayge dēna. Dēn jeege se iŋg tēdn nakgen gōrdio. Kaad kēn naane se, jee Kōrint ki se, uuno saapm jeegen kuuy 60 lee 6aano ɔ uun doobm raadege dēna. Dēn jee al-Masigen Kōrint ki se, teeco maakŋ jeege tun ese se kici. Pəl booy labar jee al-Masigen Kōrint ki (1.11 ɔ 7.11) kēn aak kiŋg jee Kōrint se ɔ kiŋgden ute jee uun doobm raagen kuuy se, ɔlden saapa ɔ tōnd meta dēna do taarge tun se. Taa naañ se Pəl maakŋ maktubiñ deet deet se, raañ tērdēn do taardege tu se.

Pəl ɔl tɔsiniñ eglizn Kōrint ki

¹ Kēn ara maam Pəl 60 m'raansēn maktubm se ute gēnaajege Sostēn. Maam se *Raa 60 danumo gēn tēdn *debm kaan naabm Isa al-Masi aan gōɔ kēn naañ maakiñ jen ro ki. ² Maktubm se,

maam m'raan̄sesin̄ naase jee *egliz̄ ken̄ gen̄ Raa ken̄ maak̄n̄ ḡēger̄ ken̄ Kōrint ki. Ute doobm̄ Isa al-Masi se, Raa t̄edsenga t̄ed̄kiga jee *salal. Ɔo Raa dan̄seno se, taa aki t̄ed̄n̄ jee naan̄ge ute jee ḡotn̄ ɓaa se paac̄n̄ ken̄ lee eem̄ ro Meljege Isa *al-Masi. Isa se naan̄ ɓo Melde ɔ Mel naajege kici. ³ Ɔn̄ Bubjege Raa ute Meljege Isa al-Masi asen̄ t̄ed̄n̄ beede ɔ asen̄ ked̄n̄ lapi.

Pɔl t̄ōm̄ Raa taa jee Isa al-Masigen̄ Kōrint ki

⁴ Daayum̄ maam̄ m't̄ōm̄ Raa taa naase, taa bēe ken̄ naan̄ t̄edseni ute doobm̄ Isa *al-Masi se. ⁵ Deere, d̄ōk̄n̄ ken̄ naase 'd̄ōkkiga t̄ed̄kiga kalan̄ ute al-Masi se, Raa edsenga nakgen̄ bēe den̄ aak̄ eyo, ken̄ tap̄ ki se t̄edsenga 'jeelkiga taad̄n̄ Taar Raa ɔ edsenga jeel nakge paac. ⁶ Taar ken̄ naaje k'taadsen̄ gen̄ al-Masi jaay naase 'booyki sum̄ se, naase ɔkin̄kiga maakse ki t̄ōḡo. ⁷ Bin̄ ɓo, nakgen̄ paac̄n̄ ken̄ Raa ed̄ jeen̄ge tu se, naase kic̄ ɔnk̄iga naasen̄ ken̄ in̄ḡ aakki kaak̄ kaam̄ Meljege Isa al-Masi ken̄ utu ade teec̄n̄ naanse ki pirsil se. ⁸ Raa se naan̄ ɓo debm̄ ken̄ asen̄ ked̄n̄ t̄ōḡo bini aki kaan̄ do taar t̄ōlin̄ ki. Bin̄ ɓo ɓii ken̄ Meljege Isa al-Masi ade ɓaa se, j'k̄ōn̄ ne d̄im̄ aak̄ kus rose ki eyo. ⁹ Deere, Raa se naan̄ tuj̄ ɔrmin̄ eyo, naan̄ ɓo debm̄ ken̄ dan̄seno, taa aki tum̄ t̄ed̄n̄ kalan̄ ute Goonin̄ Isa al-Masi ken̄ Meljege se.

Jee *egliz̄n̄ Kōrint ki t̄ōp̄ naapa

¹⁰ Borse genaamge, ute ro Meljege Isa al-Masi se, m'leem̄sen̄ n̄ō m̄etse ki m'ɔo: ɔnte 't̄ōp̄ki naapa, naɓo naase 'paacki ɔkki taarse kalan̄. 'Tumki ute naapa, ɔn̄ki maakse 't̄ed̄n̄ kalan̄ ɔ saapse kic̄ ɓo ɔn̄in̄ki 't̄ed̄n̄ kalan̄. ¹¹ Deere genaamgen̄ doobm̄

al-Masi ki, jee maakŋ ɓee Klɔɛ ki ɓaado taadum ɔɔ maakŋ kiŋgse ki se, naase se taarse ɔk mɛtn naap eyo. ¹² Num do taar kɛn se ɓo, maam m'je m'asen taadn mɛtiŋa: maakse ki se, deb kalan taad ɔɔ: maam se m'debm Pɔl, debm kuuy deek ɔɔ: maam se m'debm Apɔɔs, ɔɔ debm kuuy taad ɔɔ: maam se m'debm Piɛr, ɔɔ debm kuuy kic deek ɔɔ: maam se ɛ m'debm al-Masi. ¹³ 'Saapki tu al-Masi se, j'aŋ kɔŋ niŋŋ ne? Maam Pɔl ɓo kɛn k'tup k'tɔɔlum ro kaag ki taa naase se la? Lɔ *k'batizseno se ute ro maam m'Pɔl la? ¹⁴ Maam m'tɔɔm Raa, taa maakse ki se, jeege maam m'batizdeno se, Krispus ute Gayus sum. ¹⁵ Taa naan se ɓo, nam maakse ki se 'kɔŋ deekŋ ɔɔ naase se k'batizseno ute ro maam Pɔl. ¹⁶ Waay, tɛdumga dirigi. Deere, maam m'batizoga jee maakŋ ɓee Stepanas ki kici. M'jeel ey jaay ey num m'batizo te nam kuuy ey sum. ¹⁷ Taa al-Masi se, ɔlumo gɛn batizn jeege eyo, num gɛn taadn Labariŋ Jiga se ɓo jeege tu. Ɔɔ taariŋ se, maam m'aŋ taadn ute taar nijim kɛn jeege booyiŋ aan gɔɔ gɛn debm jeel-taar lee taad se eyo, taa kɛn maam jaay taad ute jeel-taar gɛn jikilimge sum num kooy al-Masi ro kaag ki se, 'tɛdn nakŋ cɛɛ.

*Jeel-taar Raa se j'ɔŋiŋ gɔtn *al-Masi ki*

¹⁸ Deere, jee iig kiig se, taar kɛn k'taadn gɛn Isan ooy do kaag ki se, kɛse naade aakiŋ aan gɔɔ taar jee dɛrlge. Num gan naajegen j'aajki kaaj se ɛ, taar se ɓo kɛn taadjeki tɔɔgŋ Raa. ¹⁹ Taa maakŋ Kitap ki se Raa taad ɔɔ:

---

* **1:11** Klɔɛ se daan naane mend tɛdn suukŋ kɛn lee daan gɛgɛr Kōrint ute gɛn ɛpez ki.

Jee jeel-taarge se, jeel-taarde se maam m'utu m'an daara;

ᵋᵋ *metekdege se* ɛ, *maam m'utu m'an tediŋ* 'tɛdŋ gətɔ.†

20 Bin num gɔtn se jee jeel-taarge se, tap ɓo taadŋ ᵋᵋ di? Ɔᵋ jee jeel taad tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage se kic ɓo taadŋ ᵋᵋ di? Ɔᵋ jee jeel doobm taadŋ taargen maakŋ *duni kɛn ɓorse se taadŋ ᵋᵋ di daala? Taa Raa se, jeel-taar gɛn jikilingen ɔk se, naaŋ tediŋ tɛdga nakŋ jee dɛrlge. 21 Deere, jikilimge, ute jeel-taar kɛn naade ɔk paac se kic ɓo, jeel-taar Raa se naade ɔŋ jeel ɔk te mɛtiŋ eyo.

Taa naaŋ se ɓo, Raa uunoga doa gɛn kaajŋ jee kɛn aal maakde do Labar Jigan kɛn k'lee k'taadŋ se ᵋᵋ taar se jee kuuy aakiŋ aan gɔᵋ taar jee dɛrlge.

22 Jeegen Yaudge se je kaakŋ nakŋ-kɔɔbgen iino gɔtn Raa ki ᵋᵋ jee Grɛkge se ɛ, naade je doobm kɛn an jeel-taara. 23 Gaŋ naaje se, k'taad jeege tu j'ᵋᵋ al-Masi kɛn Raa taadŋ se ɓo k'tup k'tɔliŋ ro kaag ki: kɛse ɓo taar kɛn tuj maakŋ Yaudge ᵋᵋ jeegen Yaudge ey se ɛ aakiŋ taar ese se, taar jee dɛrlge. 24 Num gaŋ jee kɛn Raa danɗeno maakŋ Yaudge tu ey ɛ maakŋ Grɛkge tu se, gɛn naade ki se, al-Masi se naaŋ ɓo tɔɔŋ Raa ᵋᵋ jeel-taar gɛn Raa ki kici. 25 Taa nakŋ kɛn Raa tɛd jaay jeege aakiŋ aan gɔᵋ nakŋ jee dɛrlge se, ute naaŋ se kic ɓo, naaŋ jeel-taara cir jeel-taar jikilimge ᵋᵋ nakŋ Raa tɛd jaay jeege aakiŋ aan gɔᵋ naaŋ ɔk tɔɔg ey se ɛ, naaŋ tɔɔg cir tɔɔŋ jikilimge.

26 Gɛnaamgen doobm al-Masi ki, 'saapki tu kaad kɛn Raa danɗeno se kɛn gɛn jikilimge tu sum num, maakse ki se naase ɔkki jee jeel-taarge se, dɛn eyo.

---

† 1:19 Aak Eza 29.14.

Ɔo jee tōog kic 6o, naase ɔkki dɛn eyo. Ɔo jeegen k'jeel jeel gɔtde maakɲ beedege tu kic 6o naase ɔkki dɛn eyo. ²⁷ Anum Raa se bɛɛr tōodo jeegen kɛn jikilimge aakden aan gɔo jee dɛrlge se 6o taa 'kɔl jee jeel-taarge se, sɔkɔnɔ aden tōolo; ɔo jeegen kɛn jikilimge aakden aan gɔo jeegen ɔk tōog ey se, Raa bɛɛr tōodfeno se taa 'kɔl jeegen ɔk tōogɔ se, sɔkɔnɔ aden tōolo. ²⁸ Raa bɛɛr tōodo jeegen kɛn jikilimge aakden jeegen tōol sɛr eyo, j'aalden maak ki eyo ɔo j'aakden aan gɔo nakɲ gɔtɔ se, bin 6o ute dɔobm naade se, jee kɛn tɛd rɔde magal magal se, Raa aden tɛdn naade se 'tɛdn jee rɛn rɛn. ²⁹ Raa tɛdn naan se taa nam nam 'kɔn tōom rɔn naanɲ ki eyo. ³⁰ Deere, naase se Raa dɔoksenga ute Isa al-Masi ɔo jeel-taar naajegen kɛn iinɔ gɔtn Raa ki se, naan 6o al-Masi se. Ɔo al-Masi se naan 6o tɛdjekiga k'tɛdkiga jeegen aak bɛɛ naan Raa ki ɔo bɛɛr tōodjekiga k'tɛdkiga jee naanɲe ɔo naan ɔodjekiga dojege maakɲ *kusiɲ ki. ³¹ Taa naan se 6o Kitap taad ɔo: *Debm jaay je tōom rɔn num, n'tōom rɔn do nakge tun Mɛljege tɛda.*‡

2

*Pɔl taad Taar *Raa jeege tun Kōrint ki*

¹ Gɛnaamge, kɛn maam jaay m'ingɔ gɔtse ki taa m'asen taadn *nakɲ kɛn Raa ɔyinga kɔy taad te mɛtiɲ jeege tu ey se, maakɲ taarumge tu se, maam m'taadsen te taargen ɔnɔ ɔn eyo ɔo ute jeel taargen deel do eyo. ² Num maakse ki se, maam m'uunoga doa m'je jeel dɛm kuuy eyo, nakɲ kɛn maam m'je jeel se, Isa *al-Masi ɔo Isa al-Masi se 6o k'tup k'toolɲ ro kaag ki se. ³ Kɛn maam

‡ 1:31 Aak Jer 9.23.

m'ingō gōtse ki se, maam m'naam m'ok rom se tōogum baata, maam m'beere okuma oō rom ook marga jēg jēg. ⁴ Taar kēn maam m'taadseni ute dooy kēn maam m'dooyeno se, m'taadsesino se ute jeel-taara kēn jikilinge lee taadin nijim se eyo, num gan maakŋ taar kēn maam m'taadsen se, kēse *Nirl Raa 6o taad tōogina. ⁵ Bin 6o, kaal maakŋ naase aalki se, 'tedn do jeel-taar jikilinge tu eyo, num do tōogŋ Raa ki.

Jeel-taar kēn *Nirl Raa edjeege tu

⁶ Anum kēse 6o jeel-taar kēn naaje k'dooy jee al-Masigen kēn jeel okga kōk doobm Mēljege. Jeel-taar ese se gen do *duni ara ute jeegen ok tōogŋ ing do jeege tun do duni ki ara ki eyo, naade se 6o kēn utu 'kut se. ⁷ Naaje k'dooy jeege ute jeel-taar Raa ese se kēn jikilinge jeel metin eyo taa taar se Raa oydesinoga kōyo. Ey num Raa se kaad kēn naan aalo te do naan ey bōrt se 6o, naan uunoga kuun doa taa ajeki kedn jeel-taarina gen kēnd maakŋ *nookin ki. ⁸ Oō jeel-taar se maakŋ magalge tun ing do jeege tu se nam kalan tap 6o booy ok te metin eyo. Ey num kēn naade jaay booy okoga kōk metin num, Mēljegen k'nookin se, naade an kōŋ tupm tōol ro kaag ki eyo. ⁹ Num gan aan gōo kēn Kitap taada:

Nakŋ se nam bii kalan aakin te ute kaamin eyo

oō booyin te ute bin eyo

oō nam saap aan te do ki ey kici,

nakgen se Raa tōnd daapinoga daapjeege tun jena.*

¹⁰ Deere, nakgen se te doobm Nirl Raa se, Raa taadjekiga metin toodga tal. Taa *Nirl Salal se jeel

---

* 2:9 Aak Eza 64.3.

nañ nakge paac bini nakñ maakñ maak-saap Raa ki kici. ¹¹ Saapm debkilimi se tap 6o, nañja jeele? Goto! Ken jeel saapm debkilimi se, naan malin sum. Jo Raa kic 6o nam jeel saapin eyo; ken jeel saapin se, Nirl naan malin sum. ¹² Anum Nirl naajege k'j'okki se gen do duni ara ki eyo, num Nirl ken naajege k'j'okki se iino gotn Raa ki. Ute naan se 6o naajege k'jeelki beε ken Raa tedjeki ute maradin se. ¹³ Taargen naaje k'taad jeege tu se, ute jeel-taar ken jikilimge lee dooy jeege se eyo, nabo naaje se k'dooy jeege ute jeel-taar ken Nirl Raa edjeni. Naaje k'taad metn nakgen iino gotn Nirl Raa ki jeege tun ken ok Nirl ese se.

¹⁴ Goon debkilim ond don do saapm naan malin ki sum se, 'kon tookn do nak ken iino gotn Nirl Raa ki eyo. Naan aakin aan goo nakn jee derlge oo naan ε, on aasin gen booy kon metin eyo, taa nakgen bin se, Nirl Raa kalin ki sum 6o 'taadn tooon metin jeege tu. ¹⁵ Num gan debm ok Nirl Raa se, naan aak ok metn nakge paac. Jo naan malin ε, nam kuuy an kon kon boro don ki eyo. ¹⁶ Aan goo Kitap taad oo:

Saapm Meljege se tap 6o nañja jeele oo nañja tap 6o dejinoga?†

Anum naajege se j'okki saapm gen *al-Masi se maakjege tu.

3

Jee tedn naabm Raage

¹ Deere genaamge, maam m'on m'aasin te eyo ken m'taadsen taadn naase ki aan goo jee ken ok

---

† 2:16 Aak Eza 40.13.

*Nirl Raa. Naase se inḡki aan ḡḡ jee do *duni ki ḡḡ aan ḡḡ gaangen seeme ken doobm *al-Masi ki, taa naan se bo maam m'taadseni. ² Maam se m'edseno kōsn deer eyo, naḡo m'edseno si sum. Taa kōsn deer se, naase anki kōḡ kaas eyo. Ḳḡ ḡorse kic bo m'jeele, naase anki kōḡ kaasn ḡen kōsn kōsn ken deer se eyo, ³ taa naase se inḡki aan ḡḡ jee do duni ki. Taa naase ḡkki maak-kilimi do naapge tu ḡḡ 'tedki dekenḡe ute naapa keḡe je taadn ḡḡ naase se inḡki aan ḡḡ ḡen jee do duni ki, ḡḡ kingse se tec aan ḡḡ ḡen jikilimḡen ḡaa se paac ey ne? ⁴ Ken naase jaay deb kalaḡ taad ḡḡ: maam ara m'debm Pəl ḡḡ deb kuuy taad ḡḡ: maam ara le m'debm Apōḡs, nakḡ naase inḡ 'tedki se, keḡe tec ḡen jikilimḡen ḡaa se paac ey ne?

⁵ Apōḡs tap bo naḡa ḡḡ maam Pəl bo naḡa? Naaje se k'jee tedn naabm Raage sum ḡḡ ute doobm naaje se bo, naase 'took aalkiga maakse do al-Masi ki. Ḳḡ naaje se, naḡa naḡa kic bo tedn naabm ken Mēljeḡe eḡiḡo kaam jiḡa. ⁶ Anum maam se m'ḡḡco, Apōḡs debm ḡḡyḡo maane, num ḡaḡ debm tedḡḡ teep se, naan *Raa. ⁷ Bin bo debm ḡḡco ute debm kōḡy maane se, naade se paac ḡk nook eyo. Naḡo ken ḡk nooko cir paac se, Raa ken tedḡḡ teep se. ⁸ Debm kōḡḡḡ ute debm kōḡy maane se, naade aas kaasa ḡḡ naḡa naḡa kic bo Raa utu an kōḡḡ dal dubar naabiḡ ken naan tedā. ⁹ Taa naaje se k'tedn naaba tele ute Raa ḡḡ naase bo 'tedkiga aan ḡḡḡ maakḡ-ḡḡtn ḡen Raa ḡḡ aan ḡḡḡ ḡee ken Raa utu iḡḡḡ kiḡi.

¹⁰ Ute beḡ ken Raa tedum se, maam m'ḡndḡa meḡn ḡea aan ḡḡḡ debm tirdi. Ḳḡ debm kuuy se iḡḡ do ki. Naḡo naḡa naḡa kic bo, ḡnd kōndḡ ute raay ken

naaṅ 'kiiṅ do ki se. ¹¹ Bεε, mεtn bεe se, j'uunga kuun mεtiṅa. Ɔo nam ɔṅte kuun mεtn bεe kuuy. Mεtn bεe kεn maam m'taadsen se ɛ, Raa bo uuno mεtiṅa ɔo mεtn bεe se, naaṅ bo Isa al-Masi. ¹² Do bεe kεn j'uun mεtiṅ se, jee mεtiṅe 'kiiṅ do ki ute daab, ute pudda ɔo ute kogen jiga jiga ɔo jeegen kuuy 'kiiṅ do ki ute kaagge, ute mumburu ɔo ute tɔɔyɔ. ¹³ Num gaṅ bii kεn Raa 'kɔjṅ bɔɔrɔ do jeege tu se, naṅa naṅa kic bo naabiṅ kεn naaṅ tεd se utu 'toodṅ tal. Taa bii se 'tεdṅ aan gɔɔ poodṅ kεn ɔɔy daab nakge se ɔo bii kεn se bo naṅa naṅa kic bo 'kaakṅ jeel naabiṅ kεn naaṅ tεdo. ¹⁴ Debm jaay naabiṅ naaṅ tεd se ɔṅ ɔs te pood ey num, naaṅ se Raa aṅ kɔṅ bεdiṅa. ¹⁵ Num debm jaay naabiṅ naaṅ tεd se ɔsga poodo num, naaṅ se 'kiiṅ ute jiṅa. Naaṅ maliṅ se 'kɔṅ kaaja naɔo aan gɔɔ debm kεn k'naak k'j'ɔdṅ donṅ maakṅ pood ki.

¹⁶ 'Jeelki, naase se bo 'bεe gεn Raa. Ɔo Nirl Raa se utu iṅg maakse ki. ¹⁷ *Bee Raa ese se jaay debm tɔɔkiṅa num, naaṅ kic Raa aṅ kutu. Taa bεe Raa se naaṅ *salal ɔo bεe Raa ese se, taad ute naase.

¹⁸ Bin se, nam ɔṅte kaan roṅ dala. Maakse ki se jaay debm saap ɔo naaṅ debm jeel-taara aan gɔɔ jee jeel-taargen do duni ki ara num, bεeki se, ṅ'tεd roṅ debm dεrlε naan jeege tu ɔo bin jaay ṅ'tεdṅ debm jeel-taar mala mala. ¹⁹ Taa jee jeel-taargen do duni ki ara se, Raa aakden naaniṅ ki se aan gɔɔ jee dεrlge. Taa naaṅ se bo Kitap taad ɔo: *Jee ɔk jeel-taar do duni ki sum se, Raa tɔkde do mεtekde ki**. ²⁰ Tεr Kitap taad daala ɔo: *Jee ɔk jeel-taar do duni ki sum se, Mεljege Raa jeel saapde ɔo saapm naade*

---

* **3:19** Aak Jb 5.13.

se, naan̄ jeelin̄ saapm̄ tōal̄ ser̄ eyo.† 21 Bin num nam
 ɔnte tōom̄ roŋ̄ ute nak̄j̄ k̄en̄ j̄ikilimge lee t̄eda. Taa
 nakge paac se 'ḡen̄ naase: 22 maam̄ Pōli, Apōlosi,
 Pīeri, duni b̄orse, nak̄j̄ k̄en̄ utu kaan̄ do kingjege tu
 eȳ l̄e do yojege tu ɔo nakgen̄ 'kaan̄ maak̄j̄ kingjege
 tun̄ b̄orse eȳ l̄e k̄en̄ 't̄ed̄n̄ naan̄ ki se, nakgen̄ se paac
 se 'ḡen̄ naase. 23 Taa naase se 't̄ed̄kiga ḡen̄ al-Masi
 ɔo al-Masi se l̄e naan̄ ḡen̄ Raa.

4

Naaje se k'jee kaan̄ naabm̄ al-Masige

1 Tap ki num, aakjeki, naaje se l̄e, k'jee t̄ed̄n̄
 naabm̄ al-Masige ɔo nak̄j̄ *Raa k̄en̄ ɔȳingā k̄ɔȳo k̄en̄
 jeege jeel̄ m̄etiŋ̄ eȳ se, Raa ɛd̄jesingā kaam̄ jije taa
 j'aŋ̄ taad̄iŋ̄ jeege tu. 2 Anum̄ debm̄ j'ɛd̄iŋ̄a naka
 kaam̄ jin̄ se, ŋ̄'ɔnte tuj̄ŋ̄ ɔrmin̄ do ki. 3 Maam̄ se
 ɔlum̄ eyo k̄en̄ naase ɔo amki k̄ɔj̄ŋ̄ b̄ɔɔr̄ɔ dom̄ ki,
 eȳ l̄e k̄en̄ jee k̄ɔj̄ŋ̄ b̄ɔɔrge ɔo am̄ k̄ɔj̄ŋ̄ b̄ɔɔr̄ɔ dom̄ ki.
 ɔo maam̄ mala kic ɔo, m'k̄ɔj̄ŋ̄ b̄ɔɔr̄ɔ dom̄ ki eyo.
 4 Deere, maakum̄ ki se, m'jeele maam̄ se m'tuj̄ te
 d̄im̄ eyo. Naɔo k̄ese am̄ k̄ɔj̄ŋ̄ d̄aapm̄ taarum̄ eyo.
 Anum̄ debm̄ k̄en̄ am̄ k̄ɔj̄ŋ̄ b̄ɔɔr̄ɔ dom̄ ki se, M̄eljege.
 5 Taa naan̄ se ɔo k̄en̄ kaad̄iŋ̄ j'ɔnd̄iŋ̄ jaaȳ aan̄ te
 eȳ se, ɔnte 'k̄ɔj̄ki b̄ɔɔr̄ɔ do nam̄ ki, anum̄ 'booyki
 M̄eljege ad̄e ɔaa jaayo. Naan̄ ɔo nak̄j̄ k̄en̄ j'ɔȳingā
 k̄ɔȳ maak̄j̄ ḡɔt̄ k̄en̄ ɔɔd̄ se, naan̄ utu aŋ̄ k̄ɔɔd̄n̄ 'tood̄n̄
 tal. ɔo taar̄ k̄en̄ maak̄j̄ j̄ikilimge tu se, naan̄ utu
 aŋ̄ k̄ɔɔd̄n̄ 'tood̄n̄ tal kici. Jaaȳ ɔo, naŋ̄a naŋ̄a kic
 j'aŋ̄ t̄oomin̄ do naabiŋ̄ k̄en̄ naan̄ t̄eda. 6 Taa naan̄
 se ɔo ḡenaamge, k̄en̄ ɔlum̄ jaaȳ m'taad̄ taa Apōl̄os̄
 ute maam̄ mala se, taa ute nakgen̄ naaje k't̄ed̄ se

† 3:20 Aak KKR 94.11.

6o asen dooyo ɔ bin se naase aki kəŋ deel do taar kən Kitap taad se eyo. Bin se naŋa naŋa kic 6o ɔŋte magal roŋ gen bɛer kuun deb kalan ɔ deb kuuy se naan an kɔɔdn kundu. ⁷ Anum naai tap 6o 'tɛd roi jukudum se gen dī? Nakŋ naai ɔk se ɛ, Raa 6o ɛdī. Ɔo nakŋ kən jaay j'ɛdisiŋ kɛd sum se, gen dī jaay naai 'magal roi aan gɔɔ Raa 6o ɛdisiŋ ey se? ⁸ Naase 'saapki ɔki nakŋ maakse je paac 6o, ɔŋiŋkiga ɔ naase 6o 'tɛdkiga jee nak dɛnge ɔ naase 6o 'tɛdkiga gaariŋge ɔ naaje ɛ, k'gaariŋge eyo! Maam m'je se kən naase 6o gaariŋge deer num, ɔ ute naan se naaje kic j'kɔsn gaara bɔrse ute naase. ⁹ Maam m'saapm m'ɔɔ naajen *jee kaan naabm Isage se, Raa tɛdjen k'tɛdga mɛtn jeege tu aan gɔɔ jee kən k'tɔkde gen 6aa tɔɔɔ. Aan gɔɔ naade se Raa ɔŋje naaje kic do *duni ki se j'aakjen mɛtje naan *kɔdn Raage tu ɔ naan jikilimge tu. ¹⁰ Taa *al-Masi se, naaje j'aakje aan gɔɔ jee dɛrlge, num gan naasen kən 'dɔɔkkiga ute al-Masi se ɛ, jeege aaksen naase se 'tɛdkiga jee jeel-taarge! Naaje se j'aakjen aan gɔɔ jee ɔk tɔɔg eyo ɔ naase ɛ, jeege aakse naase se jee ɔk tɔɔgɔ! Naase se jeege aalsen maak ki, na6o naaje se ɛ, nam tap 6o aaljen maak ki eyo! ¹¹ Bini bɔrse kic 6oa ute maane utu tɔɔljen tɔɔl rɔk. Kal tuusje kic 6o utu daayjen daaye ɔ jeege utu 'lee dabarjen dabara ɔ naaje j'utu k'lee lee wari rɔk. ¹² Naaje k'dabar k'tɛdn naaba ute jije jaay 6o k'j'ɔɔ. Jeege naajje ɔ naaje k'j'ɔɔdden 6ooro. K'dabarje kic 6o naaje k'j'aay kaamje k'j'aasiŋa. ¹³ Naaje se, jeege lee taadjen taar iŋg kus roje ki ɔ naaje k'taad jeege tun se ute taar nijim kən ɛdden kaay kaama. Bini bɔrse kic 6o jikilimgen duni ki se, aakjen naaje se

aan gəə idikŋ roa əə aan gəə nakŋ do danos ki.

Jee Kōrint ki se Pəl jede aan gəə gəninge

¹⁴ Kēn əlum jaay maam m'raansen taargen se, taa m'asen kəl maakŋ səkəŋ ki eyo, num aan gəə naase gaan maakjemge se, m'je ʒo m'asen kaal bisi ki. ¹⁵ Anum kēn doobm *al-Masi ki jaay əkki jee dooyge dupu-sik kic num, bubse se kalan sum. Əə maam kēn m'taadsen Labar Jigan gēn al-Masi se, doobm Isa al-Masi ki se, maam sum ʒo m'tədga bubse. ¹⁶ Bin ʒo maam m'dəjsen m'əə: uunki bələtn maama. ¹⁷ Taa naan se ʒo, maam m'əlsen Timote kēn goon kəəŋ maakuma əə debm tuj ərmiŋ eyo doobm Məljege tu. Kēn naan jaay ʒaa əŋsega se, naan asen taadŋ doobm kēn maam m'leen doobm Isa al-Masi ki se. Əə gətə ʒaa se paac, maam m'dooy jeegen *eglizge tu paac ute doobm se.

¹⁸ Jee mətiŋge maakse ki se, magal rodē. Naadē saap əə maam m'kəŋ tərɫ ʒaa gətse ki eyo. ¹⁹ Kēn Məljege je num, səm m'utu m'ʒaa gətse ki, əə kēn maam m'aanga num, m'ʒaa booy mətn taar jee kēn magal rodē se sum eyo, num m'kaakŋ nakŋ kēn naadē lee tēdā. ²⁰ Kēn jeegen jaay Raa əs gaar dodē ki se, naadē taadŋ ute taardē sum eyo, num maakŋ kiŋgdē ki se, naadē taad təəgŋ Raa. ²¹ Naase tap ʒo 'jeki dī? M'asen ʒaa kəŋ ute taar urlu əə ute maak-je ləbu 'jeki m'asen ʒaa kəŋ ute sirdi lē?

5

Jee Raage se mətiŋge cεεpm ute rodē

¹ Gətə ʒaa se paac, jeege taad əə naase se, 'lee εεski naapge rēŋ rēŋ. Nakŋ kēn debse tēdŋ se, jee jeel *Raa mal ey kic ʒo əŋ tēd naan se eyo: naan se

toof te mēnd bubina. ² Ute naan se kic 6o naase 'tōomki tōom rose. Ey num naase se, maakse 'tuju ɔɔ debm jaay tēd nakŋ bin se, bæeki num, 'tuurinŋi naatn maakse ki. ³ Deere, maam se m'dokɔ naɔo saapum se te naase. Anum debm tēd nakŋ bin se, maam m'ɔjinga bɔɔɔ doŋ ki aan gɔɔ maam m'utu maakse ki. ⁴ Kēn naase 'tuskiga ute ro Meljege Isa se, saapum se ute te naase ɔɔ gɔtn se Meljege Isa taadn tɔɔginga. ⁵ Naase se, debm tēd nakŋ bin se, j'ɔninŋ kaam ji *Bubm sitange aŋ dabara taa maakje daa ro kēn naan ɔk se 'tēdn gɔtɔ ɔɔ bin 6o *bii kēn Meljege ade 6aa se, kon se 'kɔŋ kaaja.

⁶ Nakŋ naase 'tēdki jaay 'tōomki rose ro ki se, doobinŋ eyo. Naase 'jeelki ey la, ɔɔɔmɔ cɔkɔ jaay j'ɔmbinga do rujnŋ gēm kēn j'ēcinga kēc se, iinŋ paac. ⁷ Ɔɔɔm kēn do dɔkinŋ kēn taad te *kusiŋ se, ɔɔdki dose ro ki. Bin 6o aki tēdn aan gɔɔ rujnŋ gēm kēn j'utu j'ēcinŋ kēc jaay j'ɔmbinŋ te ɔɔɔm ey se. Taa *al-Masi se, naan 6o ɛd ronŋ *sērke taa naajege aan gɔɔ *goon baatn kēn Yaudge lee tɔɔl bii *laa Paakde ki se. ⁸ J'ɔnte 'tēdki laajege ute mappan kēn ɔk ɔɔɔm do dɔkinŋ se. Ɔɔɔm ese se, je taad ute nakgen jig eyo ɔɔ ute nakgen kusiŋa. Anum k'tēdki laajege se ute mappan kēn ɔk ɔɔɔm eyo, kēse je deekŋ ɔɔ ute maakŋ kalanŋ ɔɔ ute kēn mēt ki.

⁹ Maakŋ maktub kēn maam m'raanŋsen kaam mɔɔtn se, maam m'deeksenga m'ɔɔ: jee kēn lee ɛɛs naapa rēŋ rēŋ se, ɔnte tɔkdeki mēdɛ. ¹⁰ Kēse maam m'je taad ute jee dō *duni kēn lee ɛɛs naapge rēŋ rēŋ, ey lɛ jee lee dɔŋ nakŋ jeege, ey lɛ jee boogge, ey lɛ jee maragge paac se eyo. Kēn bin num, jee do duni ki se, naase adeki teecŋ kɔŋɔ. ¹¹ Gɔtɔ, bin eyo! Maam m'raanŋsen se taa debm taad ɔɔ

naaṅ ɣɛnaa doobm Isa ki, jaay ɓo ɛɛsn mɛndge rɛṅ rɛni, ɓoogo, tɛf maraga, ɔɔf jeege, aay tɔtɔ deɛl te ɣɔtiṅa, ɔɔ kucun jeege se. Debm bin se, ɔṅte 'kɔkiṅki mɛdɛ ɔɔ kɔsɔ kic ɓo, ɔṅte 'kɔski ute naaṅa. 12-13 Anum jee kɛn doobm al-Masi ki ey se, maam ɓo m'ade kɔjṅ ɓɔɔrɔ doɔde ki eyo, num naade se Raa ɓo kɛn utu aden kɔjṅ ɓɔɔrɔ doɔde ki. Num naase se, ɔjki ɓɔɔrɔ do ɣɛnaasege tun doobm Isa al-Masi ki, taa Kitap taadga taad ɔɔ: *Debm kusinṅ se, 'tuurinṅki naatn maakse ki.**

6

*ɣɛnaagen doobm *al-Masi ki sakak naapa*

1 Kɛn maakse ki jaay deb kalaṅ ɔk taara ute ɣɛnaaṅ num, naase, ɔṅki jee Raage ɔɔ 'sakakinṅki ɣɔtn jeege tun jeel *Raa mal ey se ɣɛn di? 2 'Jeelki jee Raage ɓo utu kɔjṅ ɓɔɔrɔ do jeege tun do *duni ki se. Num kɛn jee duni ki jaay naase ɓo utu adɛki kɔjṅ ɓɔɔrɔ num, taargen sɛɛm sɛɛm daanse ki se, naase ɔṅ aaski ɣɛn tɔɔliṅ ey ne? 3 Naajege ɓo j'utu j'aki kɔjṅ ɓɔɔrɔ do *kɔɔn Raage tu se, naase tap ɓo 'jeelki ey la? Kɛn bin num, mɛt kando naajege j'aṅki kaasn ɣɛn taadn tɔɔl taargen do duni ki se! 4 Naɓo kɛn naase jaay ɔkki taara daanse ki se, naase 'ɓaaki ɣɔtn jee kɔjṅ ɓɔɔrge tun *egliz aalden maak ki eyo. 5 Maam m'taadsen taa sɔkɔṅ asen tɔɔɔ. Maakse ki se, ɣɛnaa kɛn jeel-taar kɛn asen kaakṅ mɛtn taarse se tap ɓo, ɣɔtn ne? 6 Num ɣaṅ j'aak ɣɛnaa kɛn doobm Isa al-Masi ki kɛn ɔk taara ute ɣɛnaaṅ kɛn doobm al-Masi kic se ɔɔ ɓaa sakakinṅ naan jeege tun doobm al-Masi ki eyo. 7 Anum

* 5:12-13 Aak Dt 17.7.

kɛn ɔkki taara ute naapa jaay 'sakakki naapa se, kɛse naase oockiga doobm Raa ki. Kɛn deba jaay tujsega se naase ɔŋ aasiŋki ey ne? Kɛn deba jaay 'boogga ne dīmse se naase ɔŋ aasiŋki ey ne? Kɛn naase ɔŋ aasiŋkiga se, bɛɛ cir kɛn naase adɛki ɓaa sakak se. ⁸ Num gaŋ naase ɓo 'lee 'tujki jeege tu ɔɔ 'lee ɓoogki nakŋ jeege. Ɔɔ jee kɛn naase 'lee 'tɛdɛki nakŋ se doɔde ki se, naade se ɓo gɛnaasegen doobm Isa al-Masi ki. ⁹ Naase 'jeelki, jeegegen kɛn tɛdŋ nakge ute doobiŋ ey se, 'kɔŋ kɛnd *maakŋ Gaar Raa ki eyo. Ɔŋte 'kaaŋki rose dala: jee lee ɛɛs naapa rɛŋ rɛŋ, jee maragge, gaabgen lee ɛɛs mɛnd jeege ute mɛndgen lee ɛɛs gaabm jeege, gaabgen paacŋ kɛn lee ɛɛs naapa, ¹⁰ jee ɓoogge, jee tamage, jee aay tɔtɔ deel te gɔtiŋa, jee kɔɔdŋ jeege, jee tujŋ nakŋ jeege, naade se paac 'kɔŋ kɛnd maakŋ Gaar Raa ki eyo. ¹¹ Bin ɓo do dɔkiŋ maakse ki se, jee mɛtiŋge tɛdɔ nakgen se, num gaŋ ute ro Mɛljege Isa al-Masi ɔɔ ute Niriŋ se, Raa *tug daapsega, tɛdsenga 'tɛdkiga jee naaŋge ɔɔ aakkiga bɛɛ naaniŋ ki.

*Nookki Raa ute rose

¹² Nam taad ɔɔ: Maam se, m'ɔk doobo gɛn tɛdŋ nakge paac. Deere, maam se m'ɔk doobo gɛn tɛdŋ nakge paac naɓo, nakge paac maakiŋ se, ɔŋ tɔolum sɛr eyo. Deere, maam se m'ɔk doobo gɛn tɛdŋ nakge paac, naɓo maam se m'kɔŋ kɔŋ rom gɛn tɛdŋ ɓul ne dīm eyo. ¹³ Tɛr nam taad ɔɔ: Nakŋ-kɔsɔ se, k'tɛdŋ taa maaka, ɔɔ maaka se lɛ gɛn nakŋ-kɔsɔ. Deere, num nakŋ-kɔsɔ ute maaka se Raa utu aden tɛdŋ 'tɛdŋ gɔtɔ. Num gaŋ ro se, Raa tɛdŋ gɛn kɛesn naapm rɛŋ rɛŋ eyo, taa rojege se naaŋ gɛn Mɛljege,

ᵋᵋ Mēljege se lē naan̄ ḡo Mēl rojege. ¹⁴ ᵋᵋ Raa kēn duro Mēljege daan̄ yoge tu se, ute tᵋᵋgiṅ se, naan̄ utu ajeki 'dur naajege kici.

¹⁵ Naase 'jeelki naṅa naṅa kic ḡo maakṅ ro *al-Masi ki se, naan̄ tēdga ron̄ kaam kalan̄. Bin se, maam se m'kᵋṅ kuun ro al-Masi kaam kalan̄ jaay m'aṅ tum ute ro mēnd kēesn gaaba la? Kēse ḡᵋᵋ. ¹⁶ 'Jeelki, deba jaay tood̄ ute mēnd kēesn gaaba se, naade tum tēdga ro kalan̄. Taa Kitap taadga taad̄ᵋᵋ: *Naaden di se tum tēd daa ro kalan̄.**

¹⁷ Num gaṅ debm dᵋᵋk ute Mēljege se, naan̄ tum tēdga kalan̄ ute naaṅa. ¹⁸ 'Booyki, kēesn naapm rēṅ rēṅ se, ᵋᵋdki dose naatn̄ dᵋᵋᵋ ro ki! *Kusiṅ paacṅ kēn debkilimi lee tēd se, ᵋṅ tuj ron̄ aan̄ ḡᵋᵋ kēesn mēndgen rēṅ rēṅ se eyo, num gaṅ debm jaay ēs mēndge rēṅ rēṅ se, naan̄ ᵋl ron̄ paac maakṅ kusiṅ ki. ¹⁹ Naase 'jeelki rosege se tēdga ḡee ḡēn *Nirl Salal kēn Raa ēdsesiṅᵋ ᵋᵋ ḡorse, naan̄ utu maakse ki. Bin num rosege se, tēdga ḡēn naase 'malinge eyo. ²⁰ Taa Raa se, dugsega dose ute zo ᵋṅᵋ. Kēn bin num, ᵋṅki rose se 'nookṅ Raa.

7

Mētn taar ḡēn tᵋᵋṅ naapa

¹ ḡorse maam m'je m'asen tērlē do taar kēn naase 'raan̄umkiro maakṅ maktubse ki se. Kēn 'tēdn̄ jiga num gaaba ᵋṅte kᵋṅ mēnda. ² Naḡo, taa aki lee kēesn naapge rēṅ rēṅ ey se, gaabm gay gay kic ḡo, ṅ'ᵋᵋ mēnda ᵋᵋ mēnd gay gay kic lē ṅ'ᵋᵋ gaaba. ³ Gaaba jaay je mēndiṅ se, mēnda ᵋṅte gaasiṅ ron̄a. ᵋᵋ kēn mēnda ḡo je gaabiṅ kic lē,

* **6:16** Aak Jēn 2.24.

gaabiñ ɔ̄nte gaasiñ roña. ⁴Taa gaaba se, ɔk tɔɔgɔ do roñ ki eyo, roñ se tɛdga gen mendiña ɔ̄ menda kic lɛ, ɔk tɔɔgɔ do roñ ki eyo, roñ se tɛdga gen gaabiña. ⁵Ken naase jaay 'jeki 'gaasn rose taa aki tɔnd mɛtn *Raa se, do naañ ki se 'taad tɔ̄liñki ute naapa; ɔ̄ kaad ken naase 'gaaski rose naapge tu se, ɔ̄nte 'kingki do ki daaniñ tɛdn dɔkɔ, num 'tɛrl ingki aan gɔɔ ken do dɔkiñ naase 'tingkiro se. Ey num ken ɔ̄j aasiñki te do rose ki ey se, sɔm *Bubm sitange 'kɔj dɔobo asen naama. ⁶Ken ɔlum jaay m'taad bin se, kɛse maam m'undsen kund ɔo kul eyo, num maam m'taadsen taad ɔo dɔobo sum. ⁷Maam m'je se, jeege paac 'king aan gɔɔ maama ken m'ɔk te mɛnd ey se. Naɔo naña naña kic ɔo Raa ɛdiñ naabiñ gen don donɔ. Deb kalañ Raa ɔ̄diñ dɔobo gen kɔkñ menda ɔ̄ deb kuuy se lɛ, Raa tɛdiñ gen 'ting arbiya.

⁸Arbige ute mɛnd-daayge se, m'taadden m'ɔɔ: ken aden 'tɛdn jiga se num k'j'ing aan gɔɔ maam ken m'ɔk mɛnd ey se. ⁹Anum ken naade jaay añ kaasn do rodege tu ey se, mɛndge lɛ k'tɔkñ gaabge ɔ̄ gaabge kic lɛ k'tɔkñ mɛndge. Taa debm jaay ɔk kɔk se, bɛɛ cir debm ken ɔk te eyo ɔ̄ aakga mɛndge num lee dɔ̄ndɛ ute maakiñ se. ¹⁰Bɔrse m'je taadn ute jeege tɔkga tɔk naapa dɔobm *al-Masi ki. Taar se maam ɔo m'taadn eyo num Mɛljege ɔo taadnɔ: mɛnd jaay ɔkga gaaba se, ɔ̄nte rɛsn ute gaabiña. ¹¹Ken naañ rɛsn̄ga ute gaabiñ lɛ, n'ɔ̄nte kɔkñ gaabm kuuy. Ɔɔ ken naañ ɔo jega gaaba lɛ, n'tɛrlo ro gaabiñ ki. Anum gaaba kic n'ɔ̄nte piir ute mendiña. ¹²Jeege tun kuuy se, kɛse maam ɔo m'taadden ey num Mɛljege eyo, m'ɔɔ: genaa dɔobm al-Masi ki jaay mɛnd naañ ing ɔee se jaay aal te

maakiṅ do al-Masi ki ey se, ɔ mɛnd se jaay took je kiṅg ute naaṅ num, n'ɔṅte piiriṅa. ¹³ Ɔ mɛnd doobm al-Masi ki jaay, gaabm naaṅ iṅg ɓee ute naaṅ se jaay aal te maakiṅ do al-Masi ki ey se, kɛn gaabm se jaay took je kiṅg ute naaṅ num, mɛnd se n'ɔṅte 'rɛsina. ¹⁴ Taa gaabm jaay aal te maakiṅ do Isa ki eyo ɔ ɔk mɛnd kɛn aalga kaal maakiṅ do Isa ki se, taa mɛnd naaṅ ɔk se tɛdɪṅ naaṅ tɛdga gɔɔr ute Raa. Mɛnd kɛn aal te maakiṅ do Isa al-Masi ki ey jaay, ɔk gaabm kɛn aalga kaal maakiṅ do Isa ki se, taa gaabm naaṅ ɔk se tɛdɪṅ naaṅ tɛdga gɔɔr ute Raa kici. Kɛn bin ey num, gɛndɛge se 'tɛdɪ dɔk te Raa, num gaṅ dɛer dɛer, naade se gɔɔr ute Raa. ¹⁵ Kɛn deba aal te maakiṅ do Isa al-Masi ki ey jaay je an piir ute mɛndiṅ kɛn aalga kaal maakiṅ do al-Masi ki se, ɔṅdɛki kɛn naade jaay je piiri num, k'piiri. Kɛn 'tɛdɪ gaaba ey lɛ mɛnda dɪm jaay aden tum ute debm kɛn aal te maakiṅ do Isa ki ey se, gɔɔ. Taa Raa danjeno se, taa aki kiṅg ute lapia. ¹⁶ Anum naai mɛnd doobm Isa al-Masi ki se, 'jeeliṅ gaabi se an kɔṅ kaasn gɛn tɔɔdɪ kɔl gɔṅn kaaj ki la? Ɔ naai gaabm doobm Isa al-Masi ki se kic, 'jeeliṅ mɛndi se an kɔṅ kaasn gɛn tɔɔdɪ kɔl gɔṅn kaaj ki la?

Naja kic iṅg gɔṅn kiṅgiṅ kɛn Raa danṅ ro ki

¹⁷ Taar kɛn kuuy kɛn m'je m'asen taad se, naja naja kic ɓo, iṅg gɔṅ kɛn Mɛljege ɔndiṅ ro ki ɔ gɔṅn kiṅgiṅ kɛn ese ɓo Raa danṅo. Anum taargen se ɓo kɛn maam m'lee m'dooy *eglizge paac. ¹⁸ Kɛn Raa danṅ ɓo naai ɔjga kɔj pɔndɔ lɛ, ɔṅte kɔyiṅa*, num

---

* **7:18** Kaadɪ naane se Yaudgen ɔjga kɔj pɔndɔ se jee mɛtiṅge daar pɔndɛn naade ɔjinga kɔj se ɓo naade je an tuutn ɓooy gɔṅtiṅ ki.

ing ute *kōjn pōndi se. Ɔ kēn Raa danj jaay naai utu oj te pōndō ey ɛ, ɔnte kōjn pōndō. ¹⁹ Debm ojga pōndō ɔ debm kēn oj te eyo, paac ɓo tēd dīm eyo. Num nakj jiga cir paac se, debm tēdn nakgen kēn Raa ɔ k'tēdīn se. ²⁰ Anum naŋa naŋa kic ɓo, ɔŋ 'king gōtn kingin kēn Raa danjino ro ki se. ²¹ Kēn Raa danjio se, naai 'bul ɛ? Ɔnte kuun nirli, num ganj kēn naai jaay ɔk doobo gen kōdn doi maakj bul ki se ɛ, kēse ɓo nakj jiga. ²² Bul jaay Mēljege Raa danjiooga se, naan ɔnga don gōtn Mēljege tu; bin ɓo debm bul ey jaay Mēljege Raa danjiooga se, naan tēdga bul gen *al-Masi. ²³ Naase se Raa dugsega dose ute zo ɔŋɔ; bin num naase se ɔnte 'tēdki bulu gen jikilimge. ²⁴ Genaaŋge, naŋa naŋa kic ɓo ing gōtn kingin kēn do dōkin gōtn kēn Raa danjino ro ki se.

Mētn taar jee kēn tōk te gaabge ute mēndge eyo ɔ ute gen mēnd-daayge

²⁵ Borse maam m'je m'asen tēɛ do mētn taar jeege tun kēn tōk te gaabge ute mēndge eyo. Ɔ taar se Mēljege ɓo undum te kul eyo, num maam ɓo m'saapa ɔ m'je m'asesin taada; ɔ naase 'jeelumki maam se Mēljege tēdumga bēe ɔ taar kēn maam m'taad se naase 'tookki do ki taa maam se m'tuj ɔmum eyo. ²⁶ Ute dubar kēn j'aakin ki borse se, m'saap m'ɔ: kēn 'tēdn jiga se gaaba ey ɛ mēnda se ŋ'king bini. ²⁷ Kēn ɔk mēnda ɛ, ɔnte piiriŋa. Ɔ kēn ɔk te ey ɛ, ɔnte kōkō. ²⁸ Num ganj kēn ɔkga mēnda kic num, naai 'tēd te *kusiŋ eyo. Ɔ kēn goon mēnda ɓo ɔkga gaaba kic num, tēd te kusiŋ ey kici. 'Jeelki jee ing king ɓee se kingde utu aden tēdn ɔŋɔ. Taa naan se ɓo maam m'je nakgen se 'kaan dose ki eyo.

29 'Booyki m'asen taada genaamge: bεεε, kaadn ken Raa gaanin se ɔppga baata. Bin num naan ki se, gaabgen ken ɔk mɛndge se, k'tɛdn naaba Raa ki aan gɔɔ jee ken tɔk te mɛndge eyo; 30 jee ken eem keem se, k'tɛdn naaba Raa ki aan gɔɔ jee ken eem keem eyo, ɔ jee ken maakde raap se ɛ, k'tɛdn naaba Raa ki aan gɔɔ jee ken maakde raap eyo, jee ken lee dugn nakge se ɛ, k'tɛdn naaba Raa ki aan gɔɔ jee ɔk dīm eyo, 31 ɔ jee ken tɛdn naaba ute nakgen naade ɔk do *duni ki se ɛ, j'ɔnte kɔnd saapde do nakge tun se, taa duni ara se utu 'deele.

32 Maam m'je naase aki kuun nirlse eyo. Taa naan se ɔ debm jaay ɔk te mɛnd ey se, naan saapm do naabm Mɛljege tu ɔ naan je doobm nakn ken 'tɔɔl Mɛljege tu. 33 Num gan debm jaay ɔk mɛnda se, naan uun nirlin taa nakgen do duni ki ɔ naan se saap ɔ je doobm nakn ken 'tɔɔl mɛndin ki. 34 Debm bin se, saapin tɛdn kaam dio. Anum mɛnd ɔk te gaab ey se, ey ɛ goon mɛnda se, naade se saap do naabm Mɛljege tu ɔ maakde ute rode paac, naade ɔnin Mɛljege tu. Num gan mɛnd ute gaabin se, naan uun nirlin taa nakgen do duni ki ɔ naan se je doobm nakn ken 'tɔɔl gaabin ki. 35 Maam m'taadsen bin se, taa asen tɛdn bεε, ey num maam se m'je m'asen gaasn doob eyo. Nakn maam m'je naase aki tɛd se, nakn ken bεε cir daala ɔ aki tɛdn naabm Mɛljege se ute maakn kalan. 36 Ken goon kɔdɔ saap ɔ mɛnd keesin se jaay naan ɔkin te ey num, an tuj maakin se ɔ ken naan jaay je mɛnd keesin se deel te gɔtin, aakin bεeki num, an kɔk se, ɔn ɔkina. Ken naan ɔkinga kic ɔ, tɛd te kusin eyo. 37 Num gan ken goon kɔdɔ ɔk mɛnd

kεεεε, εε κεν naan jaay aasin do ron ki, εε naan mala εo uun doa, nam εo gaasin gen kokin ey se, εε saap εε an kon kok ey se, εε κεν naan jaay on aasin do ron ki on baa te ron ki ey se, naan tedga jiga naan Raa ki. ³⁸ Bin εo debm ok mend keεεε jaay okinga num jiga, num debm jaay okin te ey se, ter tedga jiga cir daala. ³⁹ Ken menda jaay gaabin utu ooy te ey se, naan ok doobm an res eyo. Anum ken gaabin ooyga jaay εo, naan ok doobo gen kokon gaabm kuuy ken naan maakin jea. Naεo gaabin se 'tedn debm doobm *al-Masi ki jaayo. ⁴⁰ Jiga se n'onte kokon gaabm kuuy. Bin se naan 'king ute maak-raapo cir daala. Kεse εo saapm maama εo maam m'jeele maam kic m'ok *NirI Raa maakum ki.

8

Daa maragge

¹ Borse, maam m'je m'asen terI do metn taar daa maragge tu. Aan gεε naase oki: Deere, naajege paacki se k'j'okki jeele. Naεo jeel nakon ken debkil-imi ok se, oopin dona. Num gan maak-je do naapge tu se, noogjeki gen ziidn baa ute naanjege. ² Ken nam jaay saap εε naan ok jeele se, kεse naan utu jeel te dim ey borta. ³ Num gan debm jaay je *Raa se, Raa jeelina.

⁴ Naase oki: daa maragge se, naajege j'okki doobo gen kεεε lεbu gen kεε ey le? K'jeelki, maraggen do *duni ki se, nakon ren cere εε Raa le naan kalan lak, Raa kuuy se, gote. ⁵ Deere, jee metinge taad εε raagen kuuy utu maakon raa ki εε do naan ki kici. Jee bin se ok raage ute melge dena

kēn naade lee erg naandēge tu ə ə eemde. ⁶ Num gan naajege se, k'jeelki Raa se, naan kalan lak. Naan bo Bubeje ə nakge paac iino gōtn naan ki ə kēn naajege j'utu j'ingki se kic bo, ute naana. Ɔ Mēljege kic bo kalan sum, naan bo Isa *al-Masi ə ute naan se bo, nakge paac utu ting gōtde ki ə naajege kic bo kinjjege kaam ji naana.

⁷ Num gan taar mēt kēn ese se, jeege paac jeel ək te mētin eyo. Jee mētinge se, deelga deel ute maragge ə borse kic bo kēn naade əs kəs daa maragge num, aakin aan gəə daa se gen maragge. Anum ute saapden kēn əj jeel ək mētn nakge mēc ey se, naade saap ə kēse tujdenga naan Raa ki. ⁸ K'jeelki, nakj kəsə se, ajeki kəj naakj naan Raa ki eyo. Kēn j'əskiga lē, ajeki ziidn dīm eyo ə kēn j'əski te ey kic lē, dīmjegen 'kut tap bo gətə.

⁹ Naase se əkki doobo kēn kəsn nakge paac, na bo əndki kəndə, ənte 'kəlki jeegen ək təəgə naan Raa ki ey se, 'koocn doobm Raa ki. ¹⁰ Aan gəə naai kēn 'jeel nakj mēt ki jaay, inj bēe marag ki ə inj əs kəs daa maraga se, genaaai kēn saapin əj jeel ək te mētn nakj mēc ey se jaay aakki naai inj əs kəs se, naai an kəlin naan kic bo 'kəsn daa maraga se. ¹¹ Bin bo ute jeeli kēn naai ək se, genaa kēn saapin jeel ək te mētn nakj mēc ey se, naai an kəlin naan 'kutu, ey num genaa ese bo kēn al-Masi ooy taarin se. ¹² Kēn naai 'təd bin se, kēse naai 'təd *kusiŋ genaaige tun saapde əj jeel ək te mētn nakge mēc ey se ə 'tujde maakde. Bin se naai 'təd kusiŋ bo al-Masi ki. ¹³ Taa naan se bo, kēn taa kəsə sum bo 'kəl genaam koocn doobm Raa ki se, məətn maam m'kəsn daa eyo taa genaam se 'koocn doobm Raa ki eyo.

9

Nakgen ken *jee kaan̄ naabm Isa al-Masige ak doobo do ki

¹ Anum, maam se nakŋ ak tɔɔgɔ dom ki utu la? Maam se, *m'debm kaan̄ naabm Isa ey la? Ɔɔ Mɛljege Isa se, maam m'aakiŋoga ute kaamum ey la? Naase se, maam ɓo m'ɓaanseno doobm Mɛljege tu ey la? ² Ken jee kuuy jaay ɔɔ maam se m'debm kaan̄ naabm Isa al-Masi ey kic ɓo, naase se 'jeelki maam m'debm kaan̄ naabm Isa al-Masi. Aan gɔɔ naase 'dɔɔkkiga ute Mɛljege se ute naase se ɓo, jeege jeele maam se m'debm kaan̄ naabm Isa.

³ Jee ken akum mindum se, kɛse ɓo taar ken maam m'ako ken m'je m'aden terle: ⁴ taa naabm ken naaje k'tɛd se, naaje j'ok doobo ken naase ajeki kɛdn kɔsɔ ute kaaye ey ne? ⁵ Naaje se j'ok doobo gen tɔkŋ mɛndgen doobm *al-Masi ki ɔɔ gen lee ute mɛndjege aan gɔɔ jee kaan̄ naabm Isa al-Masigen kuuy ute gɛnaa Mɛljege Isa ɔɔ aan gɔɔ Pier se ey la? ⁶ Lɔbu maam m'ute Barnabas kaljeki sum ɓo, k'tɛdn naaba ute jije jaay j'an kɔsn ne? ⁷ Naase 'booykiga la ken deba uunga asgar jaay, naan̄ malin̄ ɓo ɓaa jedo gurs taa an kɔgŋ ro naan̄ malin̄ se, utu ne? Bii kalan̄ jaay deba naab maakŋ gɔtiŋ jaay 'kɔŋ kɔsn nakŋ maakŋ gɔtiŋ ki ey se, utu ne? Lɔ debm gaama jaay aay si maalinge ey se, utu ne?

⁸ Anum nakŋ ken maam m'taadsen se, jikilimge ɓo lee tɛdin̄ sum eyo, num *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki kic ɓo taadinga taada. ⁹ Taa Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se k'raan̄ j'ɔɔ: *Maran̄ tiiko nakŋ*

tōnd gēmε se, j'ōnte kōlin dīm taarin ki kēn an gaasn kōso.*

Bin num gōtn ese se *Raa taad ute marange la? ¹⁰ Naan taad ute naajge ey ne? Deer deer, taar se k'raanin taa naajge. Taa naan se 60 debm naabm maakn gōtina ɔ debm tōnd gēmīn se nanja nanja kic 60 ɔnd don do nak kēn naan utu 'kōn se. ¹¹ Naaje jaay k'6aa k'taadsen taar Raa aan gōɔ debm kēn ɔc maakn gōtina ɔ kēn k'tōndga mētse j'ɔ k'je dīm gōtse ki se kēn bin num k'tōndga mētse k'deelga utu gōtin den den la? ¹² Kēn jee kuuy jaay ɔk ɔoobo gēn kuun dīm gōtse ki num, naaje se mēt kando j'ɔk ɔoobo k'cirde naade se daal ey la? Ute naan se kic 60 naaje se j'uun te dīm gōtse ki eyo. Anum dubargen jaay an doje ki paac se, naaje j'aasiṅa, taa Labar Jigan gēn al-Masi se naaje k'je k'tēdn nakn jaay 'gaasn jeege gēn booy 'kuun taar se eyo.

¹³ 'Jeelki, jee kēn tēdn naaba maakn *Bee Raa ki se, kōsde se naade ɔn maakn nakge tun jeege 6aano *serke maakn Bee Raa ki se. Ɔo jee kēn tēdn naaba *gōt kēn k'lee k'tojn mooso Raa ki se le, naade se kic ɔn bēdde gōtn ese. ¹⁴ Bin 60 Mēljeje taad ɔ: jee kēn lee taad Labar Jiga gēn al-Masi jeege tu se, ɔn jeegeen k'lee k'taadden se aden kēdn nakn kēn 'kaasn gēn tinḡde.

¹⁵ Ey num maam se m'ɔk ɔoobo, na60 m'uun te nakn nam eyo ɔ kēn m'raanjen maktub se kic 60, ɔnte 'saapki ɔki maam se m'je dīm gōtse ki. Maam se kēn m'kooy kic num bεε cir kēn m'tōnd mētn dīm gōtse ki se ɔ nakn maam m'tōm rom do ki se m'je nam amsin kōɔf eyo. ¹⁶ Gēn taadn Labar

---

* 9:9 Aak Dt 25.4.

Jiga gɛn al-Masi se, maam m'ɔk doobm kɛn m'an tɔɔm rom eyo taa taar se lɛ Mɛljege ɔo ɛdumsiŋo ɔɔ m'an taadɪn jeege tu tak. Ɔɔ kɛn maam jaay m'taad Labariŋ Jiga te ey lɛ, naan se am tɛdn ɔɔn aak eyo. ¹⁷ Kɛn naabm se jaay maam m'tɛdn ute maraadum sum num, naan se maam m'ɔk doobo kɛn j'am kɔŋ dal dubaruma. Num bin eyo! Naabm se lɛ, Raa ɔo ɛdumsiŋ kaam jima ɔɔ m'an tɛdn tak. ¹⁸ Maam tap ɔo j'am kɔŋ dɪ? Labar Jiga gɛn Isa al-Masi kɛn maam lee taad jeege tu cɛɛ se ɔo, 'tɛdga bɛduma. Ey num maam se m'ɔk doobo taa Labar Jigan maam m'lee m'taad se j'amga kɔŋ dɪm, nabo maam maliŋ ɔo baate.

Pɔlje ano ɔaa ute jeege paac gɔtn *al-Masi ki

¹⁹ Deere, maam se m'bul nam eyo. Num gan m'tɛdn rom aan gɔɔ bulu se taa jeege paac, taa m'tɛdn jeege dɛna adɛ ɔaa doobm al-Masi ki. ²⁰ Ute Yaudge se, maam m'tɛd rom kɔd Yaud, taa m'ano ɔaa ute Yaudge doobm al-Masi ki. Ɔɔ kɛn ute jeegen iŋg do *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki lɛ, maam kic m'tɛd rom aan gɔɔ maam kic m'iŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki. Ɔɔ kɛn deere num, maam m'iŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ey sum. Kɛn ɔlum jaay maam m'tɛd naan se, taa m'je jee kɛn iŋg do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, adɛ ɔaa doobm al-Masi ki. ²¹ Ute jeegen jeel Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ey se, maam kic m'tɛd rom aan gɔɔ m'jeel Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki eyo. Ey num, deere, maam se m'jeel Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ɔɔ Ko Taar maam se, naan Ko Taar gɛn Labar Jiga gɛn al-Masi. Kɛn maam jaay m'tɛd rom bin se, taa m'aden tɛdn naadɛ adɛ ɔaa doobm

al-Masi ki. ²² Kēn maam jaay m'ute jeegeŋ ək tōōgō naan Raa ki ey se, maam m'ing aan gōō naade taa m'andeno baa doobm al-Masi ki. Ōō maam m'tēd ute jeege paac ute doobm gay gay kic bō taa m'kaajŋ jee mētingen maakde ki se. ²³ Nakgen paac jaay maam m'tēdīŋ se, taa Labar Jigan gēn Isa al-Masi se 'wōōkŋ baa ute naanīna. Ōō maam kic bō m'kōŋ bēduma maakŋ bēē Raa kēn utu 'tēdn jeeŋge tu se.

²⁴ 'Jeelki, jee paacŋ j'ōmbde gēn nanŋ nanŋ deete ki se, jee paacŋ aanŋ se, deb kalanŋ aanŋ deel se bō j'aalīŋ aace ōō j'ēdīŋ bēdīna. Bin num naase kic aanŋki aan gōō gēn debm aanŋ deel se taa j'asen kaal aace ōō aki kōŋ bēdse kici. ²⁵ Jee paacŋ kēn lee aanŋ gōtn k'lee k'taanŋ nanŋ nanŋ deete se, naade lee dabar rodē dēn aak eyo. Naade tēdīŋ se taa j'aden kaal aace ōō kōŋ bēdde†. Naōo kaal aacŋ k'lee k'j'aalden naade ki se, tēdga sum bō gōtīŋ utu 'deele. Num ganŋ kaal aacŋ kēn j'aaljeki naajege tu se gōtīŋ 'deel eyo, naanŋ se 'ting gēn daayum. ²⁶ Taa naanŋ se bō maam kic m'aanŋ gōtn rēŋ eyo, ganŋ m'aanŋ ute dōobīna taa m'kaan gōtn kaan ki. Ōō maam se m'tec aan gōō debm deelga deel gēn cēēpm gēn tōnd naapa, naōo gōtn tōndki se m'ōnd gōtn rēŋ eyo. ²⁷ Maam m'dabar rom dēna, taa m'aanŋ bōōbm kōkō. Ey num maam kēn m'taado taar gēn Isa al-Masi jeege tu se, sōm m'kutn naanŋa cēē.

10

Ōnte 'daanki maraga

---

† 9:25 Kaal aacŋ k'taadn ara se k'tōndden laatge bō dodege tu ōō laatgen se j'ujden ute kamb kaagge.

¹ Genaaṁgen ḏoobm *al-Masi ki, 'booyki m'asen taadn mētn taar bubjegen do ḏakīna. Kaad ken *Musa jaay ḏḏo Bubjege do kḏf-baar ki se, naade paac se gapara* bḥḥbdeno ḏ naade paac gaanḡ Baar Aace†. ² Ḑo gapara jaay bḥḥbdeno ute gaan baar ken naade gaanḡ se, keṣe aan gḥḥ *k'batizdenga kalan ute Musa. ³ Naade paac ḥso kḥsn ken bḥḥyo maakḡ raa ki. ⁴ Naade paac aay maan iinḡ gḥtn *Raa ki, taa naade se aay maan teeco rḡ ko ken Raa eḏḏeno ḏ ko eṣe se, lee ute naade‡. Ḑo ko se, naanḡ ḡo al-Masi. ⁵ Ute naanḡ se kic ḡo, maakḏe ki se jee ḏeniḡ ḡo teḏn nakḡ ken tḥḥl Raa ki eyo ḏ maak-taar Raa bḥḥy ḏḏe ki. Naade ooyo ḏ yodege se ḥḡpo do kḏf-baar ki.

⁶ Nakgen se jaay aan ḏḏe ki se taa ajeki kaal bijege tu ḏ bin se j'aki kḥḡ ḏḡḡ nakḡ *kusiḡ eyo aan gḥḥ ken naade ḏḡḡ se. ⁷ Ḑḡte 'daanki maraga aan gḥḥ jee mētingen maakḏe ki teḏo se. Taa naanḡ se ḡo Kitap taad ḥḥ: *Naade iḡḡ naanḡ ki, ḥso ḏ aayḡ jaay ḡo naade iinḡ baag daama ḏ cēṣp ute roḏe.* §

⁸ J'ḥḡte 'kēṣki naapge rēḡ rēḡ aan gḥḥ jee mētingen maakḏe ki lee teḏo se. Taa naanḡ se ḡo maakḡ bii kalan ki sum ḡo, jeege dupu-si-di-kaar-mḥḥo ooyo. ⁹ J'ḥḡte 'naamki Mēljege aan gḥḥ jee mētingen maakḏe ki naamiḡo se. Taa naanḡ se ḡo jee se wḥḥḡo tḥḥḡ tḥḥḏe*. ¹⁰ Ḑḡte 'mooyki naanḡ ki dir dir ute Raa aan gḥḥ jee mētinge maakḏe ki se lee mooyo.

* **10:1** Gapar ara se je taadn ḥḥ Raa utu te naade. Aak Ekz 13.21-22.

† **10:1** Kaad ken se Baar Aace gaan kaam dio ḥḥ naade aal daan ki do kēṣ ken tuutu. Aak Ekz 14.22-29. ‡ **10:4** Taar ara se Pḥḥl uuno

taar ken jee dooy gaan *Israelge lee dooy jeege. § **10:7** Aak Ekz

32.6. * **10:9** Aak Nmb 21.5-6.

Taa naan̄ se 6o *kōdn̄ Raa debm̄ kōdn̄ ko jeege se '6aadō tōalde. ¹¹ Nakgen se jaay Raa ɔn̄in̄ aan dode ki se, taa kaal bi jeege tun kuuy. Ɔo ken̄ naan̄ jaay ɔn̄in̄ k'raan̄in̄ maakn̄ Kitap ki se ɛ, taa ajeki kaal bijege tu naajegen j'aankiga gōor ute 6ii ken̄ duni an nan̄ se.

¹² Taa naan̄ se 6o debm̄ saap maakin̄ ki ɔo naan̄ tōog doobm̄ Raa ki se, n̄'ond̄ kōnd̄o, n̄'ɔnte kooco. ¹³ 'Jeelki nakn̄ naam ken̄ aan dose ki se, lee aan do jeege tu paac kici. Ɔo Raa se naan̄ debm̄ tuj ɔrmin̄ eyo ɔo naan̄ 'kōn̄ kōn̄ nakn̄ naam ken̄ aan dose ki se, 'deel dose eyo. Ute nakn̄ naam ken̄ aan dose ki se, naan̄ asen taadn̄ doobm̄ ken̄ naase anki kaan̄ kōto ɔo naan̄ asen kēdn̄ tōoḡn̄ ken̄ naase anki kaasn̄ gen̄ serkiṅa.

¹⁴ Taa naan̄ se 6o, jee maakjemge, ɔodki dose dōkō ro maragge tu. ¹⁵ M'taad̄sen naase ki se aan gōo jee saap ɔn̄ taara jaay taada. Taar ken̄ maam m'taad̄se se, naase 'saap ɔkki metin̄ jiga. ¹⁶ Ken̄ naajege k'6aaki 6aa kōsn̄, kōsn̄ Meljege jaay j'uunki *kōopm̄ gen̄ tōto koojn̄ bin̄ jaay k'tōomki Raa se, kēse je taadn̄ ɔo: ute moosn̄ Isan ɔoy se, naajege k'tum k'tēdkiga kalan̄ ute Isa ey ne? Ɔo ken̄ j'uunki mappa jaay k'dupki k'nigin̄ki ute naapa gen̄ kōso se, kēse je taadn̄ ɔo: k'tum k'tēdkiga ro kalan̄ ute al-Masi ey ne? ¹⁷ Taa mappan se ɛ kalan̄ sum ɔo naajege k'paacki se k'niḡ k'j'ōski naan̄ ese sum; bin̄ 6o naajegen ute den̄jege se, k'tum k'tēdkiga ro kalan̄.

¹⁸ 'Jeelki, gaan *Israelgen lee ɔso daa ken̄ naade lee tōjin̄ *serkē *gōtn̄ ken̄ k'j'iin̄in̄ gen̄ lee tēdn̄ serkē

Raa ki se, naade se *dɔɔk ute Raa kalan†. 19 Taar ken maam m'taadsen tap ɓo m'je taadn m'ɔɔ dɔo? Bin num daa maraga ute maraginge se tap ɓo tɔɔl sɛɛ ne? 20 Bɛɛ gɔtɔ! Naade se tɔɔl sɛɛ eyo. Naɓo aan gɔɔ sɛrkɲ naade lee tɔj se lɛ, sitange tu ey num Raa ki eyo. Taa naan se ɓo maam m'je naase aki 'dɔɔkɲ ute sitange eyo. 21 Anum naase aki kɔɲ kaay tɔtn koojɲ biɲ ken maakɲ kɔɔpm Mɛljege tu jaay tɛr aki ɓaa kaay ken maakɲ kɔɔpm sitange tu se eyo; ɔɔ naase se aki kɔɲ king kɔsn kalan do tabil ki ute Mɛljege ɔɔ tɛr aki ɓaa kɔsn ute sitange eyo. 22 Lɔɓu k'je j'aki kookɲ do Mɛljege tu se lɛ? Naajege se k'tɔɔg k'ciriɲki naan la?

Nakge paac se k'tɛdɪɲki taa *nookɲ Raa

23 Nam taad ɔɔ: «Debkilimi ɔk ɔoobo gen tɛdn nakge paac.» Naɓo, naajege tu se nakgen se paac tɔɔljeki sɛɛ eyo. Deere, debkilimi ɔk ɔoobm gen tɛdn nakge paac, naɓo naajege tu se ɔɲ noogjeki gen ɓaa ute naanjege eyo. 24 Nam ɔɲte 'saapm do naan maliɲ ki sum, num n'saap do jeege tun kuuy. 25 Naase ɔkki ɔoobo gen dugɲ kɔsn daagen paacɲ maakɲ suuk ki. Ken 'ɓaaki ɓaa kɔs se, ɔɲte 'tɔndki mɛta ɔɔ maakse, ɔɲte naajɲ do ki. 26 Taa Kitap taad ɔɔ: *Do naanɲa ute nakgen do ki paac se gen Mɛljege Raa.*‡

27 Aan gɔɔ debm aal te maakiɲ do Isa ki ey jaay danse ɔɔ aki ɓaa beenɲ ki se ɔɔ ken jaay 'ɓaakiga num, kɔsn ken naan ɛdsen se, ɔski, ɔɲte 'tɔndki mɛta ɔɔ maakse, ɔɲte naajɲ do ki. 28 Ken nam jaay deeksen ɔɔ: Kɛse lɛ daa maraga se, naase ɔɲte 'kɔski; bin se debm ken aalse bise ki se,

† 10:18 Aak Lb 7.6. ‡ 10:26 Aak KKR 24.1.

naase an̄ki 'tɛdn̄ maakin̄ 'naaj̄n do kəs ki se eyo. ²⁹ Maam m'taad ara se ute maak̄n̄ naan̄ k̄n̄ utu naaj̄ naaja ey num, ute ḡn̄ naase eyo. Maam l̄ m'ok̄ doobo. Bin num ḡn̄ dī jaay debm maakin̄ utu naaj̄ naaja am gaasn̄ ḡn̄ kəs̄n̄ nakge se? ³⁰ K̄n̄ maam m'ḡaa kəs̄o jaay m'tōm Raa num, ḡn̄ dī jaay naai 'taad̄m taar̄ iŋg kus do kəs̄ k̄n̄ maam m'tōmga tōm Raa taarin̄ se?

³¹ Bin ḡo k̄n̄ aki kəs̄o, k̄n̄ aki kaaye l̄o aki tɛdn̄ dī dī kic ḡo, 'tɛdn̄ki paac ḡn̄ nook̄n̄ Raa. ³² Bin num k̄n̄ ute Yaudge, jeegen Yaudge eyo, ey l̄e ute *eglizn̄ ḡn̄ Raa se, paac se, maak̄n̄ kin̄gse ki se, ɔ̄nte 'kəlki nam 'kooç̄n̄ doobm Raa ki. ³³ Bin ḡo iŋgki aan̄ ḡo maama: maam m'aay kaamuma ɔ̄ do nakge tu paac se, m'je m'tɛdn̄ nak̄n̄ k̄n̄ 'tōl jeege tu paac. Maam se m'saap do maam malin̄ ki eyo, num maam m'saap taa b̄eε jee d̄ena m'je taa Raa aden̄ kaaja.

11

¹ Aan̄ ḡo maam m'uun̄ b̄ōl̄tn̄ *al-Masi se, naase kic ḡo uunki b̄ōl̄tuma.

Kaad̄ k̄n̄ m̄endge ute gaabge tusga ḡn̄ keem *Raa

² Maam se m'tōm̄se, taa naase se tɛdga tak ḡo, naase 'saapki dom ki ɔ̄ naase utu iŋg 'b̄ōbki taar̄ k̄n̄ maam m'dooȳseno se. ³ Naḡo maam m'je taar̄ se, naase an̄ki jeel̄ k̄k̄n̄ jiga: gaabge paac se, *al-Masi ḡo d̄od̄e ki ɔ̄ m̄enda l̄e, gaaba ḡo doŋ̄ ki ɔ̄ al-Masi l̄e, Raa ḡo doŋ̄ ki. ⁴ Kaad̄n̄ keem Raa ki jaay ḡo gaabm k̄n̄ taad̄ taar̄ teeco taar̄ Raa ki ey l̄e eem keem Raa jaay aal kala doŋ̄ ki se, k̄ese naan̄ ɔ̄ al-Masi ḡo maak̄n̄ s̄ok̄n̄ ki. ⁵ Num gaŋ̄ k̄n̄ m̄enda

jaay kaadn keem Raa ki, 6aa taadn taar teeco taar Raa ki ey le 6aa keem Raa jaay aal te kala don ki ey se, kесе naan ol gaabin 6o maakn sokon ki ɔ mēnd bin se tec aan gɔɔ mēnd k'dasinga dəs dona ken ɔlin sokon tɔlin se. ⁶ Ken mēnda jaay baate kaal kala don ki se, bεekin se k'dasingin naatn. 'Jeelki, ken mēnda jaay j'ɔj k'naninga bεekin tak tak ey le k'dasinga se, tedin sokon tɔlina. Bin num ɔn mēnda tak 6o kaal kala don ki don ki. ⁷ Num ken gaaba jaay 6aa keem Raa num, ɔnte kaal kala don ki, taa gaaba se Raa aalin tecin naana taa an *nooko. Gan mēnda le, Raa aalin se gen nookn gaabina. ⁸ Taa gaaba se teeco ro mēnd ki eyo, num mēnda 6o teeco ro gaab ki*. ⁹ Gaaba se Raa aalino taa mēnd eyo, num mēnda le nookn gaabina. ¹⁰ Taa *kɔdn Raage se 6o mēnda se n'aal kala don ki ɔ ute kal ken naan aal don ki se je taadn ɔ naan se sook deb ken ɔk tɔgɔ don ki se.

¹¹ Ute naan se kic 6o, naan Meljege tu se, mēnda kalin ki sum se kɔn kaan kaam eyo ɔ gaaba kic le kalin ki sum se kɔn kaan kaam ey kici. ¹² Aan gɔɔ mēnda le teeco ro gaab ki se, gaab kic le mēnda 6o oojina; num naade paac se iino gɔtn Raa ki. ¹³ Naase malinge aakin ki tu. Ken jeege tusga gen keem Raa jaay mēnda aal te kala don ki ey sum 6o eem Raa se, dɔɔdn ne? ¹⁴ Ken j'aakin kaak bin kic 6o, gaaba jaay ul bεekin ted j'eri se, sokon ey ne? ¹⁵ Gan mēnda jaay bεekin den se, ɔkina. Bεekin ken Raa edin den se, tedin tec aan gɔɔ mēnd ken aalga kaal kala don ki. ¹⁶ ɔ debm jaay je tookn do taarge tun maam m'taadsen ey se, maam ute *eglizgen

---

* **11:8** Aak Jen 2.18-23.

gɛn Raa se lɛ, kɛsɛ ʒo nakɲ kɛn naaje k'lee k'tɛda.

Kɔsn gɛn Mɛljege Isa

¹⁷ Do taarge tun maam m'je m'asen taadse, maam m'asen kɔɲ tɔɔm eyo. Taa kɛn naase jaay 'tuskiga gɛn keem Raa se, naase 'tɛdki nakgen *kusiɲ ʒo cir kɛn bɛɛ. ¹⁸ Anum nakɲ deet deet se k'taadum j'ɔɔ: kɛn naase jaay 'tuskiga gɛn keem Raa num, naase 'lee 'gaanɲki ute naapa. ʒo do taar kɛn se, m'jeeliɲ kɛngen mɛtiɲge se, mɛt ki. ¹⁹ Bin num maam m'jeele maakse ki se, jeege utu 'gaanɲ ute naapa, bin jaay ʒo j'kaakɲ jeel jee kɛn ɔk taar Raa ɔɲ se. ²⁰ Kɛn naase 'tuskiga gɛn keem Raa jaay ɔski kɔs ute naapa se, kɛn maam m'aakiɲ ara ki num, aan ɔɔ kɔsn gɛn Mɛljege eyo. ²¹ Taa kɛn naase jaay iɲgkiga ɔɲtɲ kɔs ki se, naɲa naɲa kic ʒo naar ɔs kɔsiɲ kɔsiɲ kɛn naanɲ ʒaano. Bin ʒo jee mɛtiɲge lɛ, ʒo tɔɔldɛ tɔɔlɔ ɔɔ jeeɲgen kuuy se lɛ, aay bini oon koono. ²² Kɛn bin num, ɔski ɔɔ aayki ʒeesege tu. Lɔ naase ɔkki ʒeege ey ne? Kɛn naase jaay 'tɛdki bin se, naase uum aalki kaal *egliz gɛn Raa se ʒo naanɲ ki ɔɔ gɛnaagen ɔk ɔim ey se lɛ, naase aakɔeki kaakɲ mɛtɔɔ. Anum do taarge tun ese se, naase 'jeki m'asen taadɲ m'ɔɔ ɔfi? M'asenga tɔɔm la? ɔɔtɔ. Do nakge tun naase 'tɛdki se, maam m'asen kɔɲ tɔɔm eyo.

²³ 'Booyki! Kɛsɛ ʒo taar kɛn Mɛljege dooyumo ɔɔ maam kic m'dooyoseno m'ɔɔ: maakɲ nɔɔr kɛn j'an kɔkɲ Mɛljege Isa se, naanɲ uun mappa jɲɲ ki, ²⁴ ɔɔ kɛn naanɲ jaay tɔɔm Raa aas se, naanɲ dupɲna ɔɔ ɔeek ɔɔ: «Kɛsɛ ʒo roma kɛn m'ɛɔfiɲ *sɛrke taa naase. Nakɲ se 'lee 'tɛɔfiɲki bini ɔɔ 'saapki dom ki.» ²⁵ Kɛn naade jaay ɔs aas se, Mɛljege uun *kɔɔpm ɔooc ute

tōtn koojñ biñ se ð tēdīn bin kici, taad̄den ð: «Tōtn koojñ biñ ken maakñ kōp ken ese se je taad̄n ute moosum 'kōy se, kēse je taad̄n ð: *Raa dōkga kiji ute naase. Daayum ken naase 'ḡaaki ḡaa kaaye se, 'tēdīnki bini ð 'saapki dom ki.» ²⁶ Daayum ken naase jaay 'tuskiga gen kōsn mappan ese se† ð gen kaay tōtn koojñ biñ ken maakñ kōp ken ese se, kēse naase 'taadki mētn taar kooy Mēljege bini, ḡii ken naan̄ aḡe tērl ro ki.

²⁷ Taa naan̄ se ḡo, debm ḡs mappa gen Mēljege ð aay tōtn koojñ biñ ken maakñ kōp Mēljege tu ute dōobīn ey se, bōrō utu kooçñ dōñ ki taa daa ro Mēljege ute moosiñ se, naan̄ aalden te maak ki eyo. ²⁸ Taa naan̄ se ḡo naña naña kic ken ḡaa ḡaa kōsn mappm ese se ð ḡaa 'kaay tōtn koojñ biñ ken maakñ kōp ken ese, n̄'saap do roñ ki jaay 'kōsō ð 'kaaye. ²⁹ Anum debm jaay ḡs mappan se ð aay tōtn koojñ biñ ken maakñ kōp ki se, saap te do ro Mēljege tu eyo jaay ḡs ð aay se, kēse naan̄ malin̄ ḡo tēf bōrō ooc dōñ ki. ³⁰ Taa naan̄ se ḡo maakse ki se jeege dēna tēdga kōñḡ, jeege dēna kōñḡ tujdēnga ð jee mētinge ooyga. ³¹ Ken naajege jaay k'jeelki kōjñ bōrō do naaje malinge tu se, Raa ajeki kōjñ bōrō dojege tu eyo. ³² Anum ken Mēljege jaay ḡjjeeki bōrō dojege tu se, kēse naan̄ dējjeeki dējje. Taa ḡii ken naan̄ 'kōjñ bōrō do *duni ki se, bōrō 'kooçñ dojege tu ey sum. ³³ Bin ḡo gēnaamgen dōobm al-Masi ki, ken 'tuskiga gen kōsn, kōsn Mēljege se, 'booyki naapa. ³⁴ Ken debm jaay ḡo tōlin̄ lē, n̄'ḡs ḡeen̄ ki. Bin ḡo ken naase 'tuskiga se, bōrō 'kooçñ dose ki eyo. Taargen ḡp

† 11:26 Mappan ese se Mēljege Isa taad̄ ute daa roñ mala.

se, kēn maam m'baaga gətse ki jaay 6o, m'asen 6aa taadn nanj mētiŋa.

12

Naabm kēn *Nirl Salal ɛd jeege tu gēn tēdn naabm *Raa

¹ Gēnaamgen doobm al-Masi ki, 6orse maam m'je m'asen tērl do mētn taar naab kēn *Nirl Raa ɛd jeege tu se. Maam m'je m'asen kōŋ naase aki king do dērlse ki eyo. ² Do dōkiŋ, kēn naase 'jeelkiro te Raa mal ey se, kaad kēn naane se, nakŋ ɔk tōgō dose ki se 'tōd ɔlseno gōtn raasege tun ŋj taad taar ey se, ɔ naase lē ŋj aasiŋkiro gēn daar tōg eyo. ³ Taa naan se 6o, 'booyki m'asen taada: debm jaay taad ɔ: ŋj Raa 'naam Isa se, debm bin se naan ɔk Nirl Raa maakiŋ ki eyo. ɔ debm taad ɔ: Isa se Mēljege se, debm bin se ɔk Nirl Salal maakiŋ ki.

⁴ Nirl Salal se, naan kalan sum, na6o nakgen kēn naan ɛd jeege tu se, dōliŋ dēna. ⁵ Mēljege se kic naan kalan sum, na6o naabm kēn naan ɛd jeege tu se, dōliŋ dēna. ⁶ Raa kēn tēdn naaba maakŋ jeege tu paac se, naan kalan sum, na6o doobm kēn naan ɛdō gēn tēdn naabiŋ se, dōliŋ dēna. ⁷ Nanja nanja kic 6o Raa ɛdiŋ Nirl Salal maakiŋ ki se, taa an tēdn naabm kēn 'noogŋ jee Raage paac. ⁸ Deb kalan se, Nirl Raa ɛdiŋ jeel-taara gēn taadn taar jeege tu ɔ deb kuuy se, Nirl Raa ese sum 6o ɛdiŋ jeele gēn jeel naka. ⁹ Nirl Raa ese sum 6o, tēd deb kalan aal maakiŋ do Isa ki cir gēn jeegen kuuy se ɔ deb kuuy se, naan ɛdiŋ tōgō gēn kēdn lapia jee kōŋge tu. ¹⁰ Deb kuuy lē, Nirl Raa ɛdiŋ tōgŋ gēn tēdn nakŋ-kō6ge, deb kēn kuuy naan ɛdiŋ tōgŋ

gen taadn taar teeco taar Raa ki. Ɔo deb ken kuuy se, naan edin tɔɔgn ken an jeel nakgen ken iino gɔtn Nirl Salal ki ey le gɔtn sitange tu. Ɔo deb ken kuuy se, naan edin tɔɔgn gen jeel taadn taar naangen jeege jeel eyo. Ɔo ter deb ken kuuy le, naan edin tɔɔgn gen jeel taadn tɔɔkn metn taar naangen jeege jeel ey se. ¹¹ Ɔo kese Nirl Raa kalan ese sum bo tedn nakgen se paac ɔo nana nana kic bo naan edin naabin naabin aan gɔo ken naan maakin jen ro ki.

Jee al-Masige se tum tedga aan gɔo ro kalan

¹² Aakki tu: ro debkilimi se, naan kalan sum, naɔo tɔp kaam dena. Ute tɔpm ken naan tɔp kaam den se kic bo tum ted ro kalan. Jeegen ken dɔɔkga ute al-Masi se kic bo tec bini. ¹³ Ɔo naajege paacki se ken Yaudge ey le Grɛkge, bulge ey le bulge eyo, *k'batizjekiro ute Nirl Salal kalan ese sum ɔo k'tum k'tedkiga aan gɔo ro kalan. Ɔo Raa edjekiga Nirli se maakjege tu.

¹⁴ Bin bo ro debkilimi se naan kaam kalan sum eyo, naɔo naan tɔp kaam dena. ¹⁵ Je se 'kɔn taadn ɔo: «Maam le m'ji ey se, m'kɔn tedn maakn ro ki eyo.» Anum ken naan taad bin sum bo, 'kɔn tedn maakn ro debkilim ki ey ne? ¹⁶ Bi se 'kɔn taadn ɔo: «Maam le m'kaama ey se, m'kɔn tedn maakn ro debkilim ki eyo.» Anum ken naan taad bin sum bo, 'kɔn tedn maakn ro debkilim ki ey ne? ¹⁷ Ken ro debkilimi jaay kaam kalin ki sum num, naan tap bo 'booy ute dio? Ɔo ken ro paac bo bi kalin ki sum num, naan 'kootn ute dio? ¹⁸ Deere, ro debkilimi se, Raa tɔndinnga ute doobin tak tak aan gɔo ken naan maakin jen ro ki. ¹⁹ Ro debkilim jaay ak ro kaam kalan sum num, kese j'an kɔn dan ro ute

magaliṅ eyo. ²⁰ Deere, ro debkilimi se tōp kaam dēna naḅo kēn tumba se, tēd ro kalan.

²¹ Kaama 'kōṅ taadn ji ki ḅḅ: «Maam se m'an dīm ute naai eyo.» ḅḅ do lē 'kōṅ taadn jēge tu ḅḅ: «Maam se m'an dīm ute naase eyo.» ²² Num gan roi kaam kalan kēn naai aakiṅ ḅḅ ḅk tōḅg ey se, kēn naan jaay gōtḅ num, kingi se ai tēdn ḅḅḅ. ²³ Maakṅ ro ki se gōtn kēn kaam kalan j'aalden maak ki ey se, naadē se ḅo kēn k'lee k'j'ōkdekī ḅḅḅ. ḅḅ kēngen k'lee k'tōydekī tōy se ḅo, kēn k'lee k'j'aakki dodege tu dāwal dāwal, ²⁴ gan kēngen k'j'aakdenki tal tal se je j'aden tēdn bin eyo. Anum ro kaam kalan k'tōyde tōy se ḅo, Raa tōndden se, taa j'adenki kōkṅ ḅḅḅ. ²⁵ Ro jaay Raa tēdn bin se, taa 'tōpm naap eyo, num taa naadē 'kaakṅ do naapge tu. ²⁶ Kēn ro kaam kalan jaay ḅṅga dubara se, ro ute magaliṅ paac dabara. ḅḅ kēn ro kaam kalan jaay ḅo tēdga nakṅ bēē k'tōḅmīṅga lē, ro ute magaliṅ paac 'tēd maak-raapo.

²⁷ Aan gōḅ ro debkilimi tōp kaam dēn jaay dōḅk tum tēd ro kalan se, deere, naase kic ḅo 'denki, naḅo 'tum 'tēdkiga ro *al-Masi ḅḅ naṅa naṅa kic ḅo utu gōtiṅ gōtiṅa. ²⁸ Bin ḅo, maakṅ *egliz ki se, deet deet se, Raa tōnd *jee kaan naabm Isage. Gēn k-dige se, naan bēēr tōḅd jee kēn taad taar teeco taarin ki. Gēn k-mōtōge tu se, naan tōnd jee dooy jeege. ḅḅ mētn naadē ki se, naan tōnd jee tēdn nakṅ-kōḅge, tēr naan tōnd jeeḅen ēd lapi jee kōḅṅge tu ḅḅ tōnd jee mētiṅge gēn nooḅṅ jeege. Jee mētiṅge naan tōndde jee kēn 'tōḅdn jeege ute jee kēn taadn taar naanḅen jeege jeel eyo. ²⁹ Aakdekī tu: naadē paac se lē jee kaan naabm Isagen mētn-jiki sum la? Paac naadē

taad̄ taar teeco taar Raa ki sum la? Paac jee dooy jeege sum la? Paac jee tēdn̄ nak̄n̄-kōōbge sum la? ³⁰ Naade paac se jeege ken̄ ed̄ lapi jee kōōnge tu sum la? Paac se, jee ken̄ taad̄ taar naan̄gen jeege jeel ey se sum la? Ɔo naade paac se jeel taad̄n̄ tōōk̄n̄ taar naan̄gen jeege jeel ey se sum la? ³¹ Bin num naabm̄ jigan̄ ken̄ *Nirl̄ Raa niḡ jeege tu se, 'dōn̄ki ken̄ jiga cir paac.

Ɔorse 'booyki, m'je m'asen taad̄n̄ dōobm̄ ken̄ jiga cir paac paac ken̄ anki lee do ki.

13

K'jeki naapa

¹ Ken̄ maam̄ Ɔo m'jeel taad̄n̄ taar naan̄ jeege paac Ɔo ken̄ m'jeel taar *kōdn̄ Raage kic Ɔo, nabō ken̄ maam̄ m'ok̄ maak-je ey se, kēse maam̄ m'tec aan̄ gōō gan̄ga ey lē aan̄ gōō mēndē ken̄ j'ōndinga num eem̄ tōk̄n̄ bi kiric se. ² Ken̄ maam̄ Ɔo m'taad̄ taar teeco taar *Raa ki jeege tu, Ɔo ken̄ m'jeel nakgen̄ paac̄n̄ jeege jeel mētin̄ eyo Ɔo m'jeel mētn̄ nakge paac, Ɔo ken̄ maam̄ Ɔo m'aal maakum paac do Raa ki jaay m'taad̄ koge tu m'Ɔo j'iin̄ k'dēte j'ōn̄ gōtn̄ se jaay naade took̄ taarum kic Ɔo, num ken̄ maam̄ jaay m'je jeege ey se, maam̄ m'debm̄ tōol ser eyo. ³ Ken̄ maam̄ Ɔo m'niḡ maalum paac jee daayge tu Ɔo bini m'ōn̄ rom̄ k'tōōcin̄ pood̄n̄ kic Ɔo, anum̄ ken̄ maam̄ jaay m'je jeege ey se, kēse maam̄ m'kōn̄ dī ro ki?

⁴ Debm̄ ok̄ maakje do jeege tu se, naan̄ maakin̄ deere Ɔo kercelē. Naan̄ ok̄ maak-kilimi do nam̄ ki eyo, naan̄ oon̄ eyo Ɔo magal̄ ron̄ eyo; ⁵ debm̄ ok̄ maak-je do jeege tu se, naan̄ tēd̄ nak̄n̄ sākōn̄ eyo,

naaṅ debm nakəəṅ eyo, tēd maak-taar eyo, ək nam ute taar-maak eyo; ⁶ debm kēn je jeege se, nakgen ute doobiṅ ey se, naaṅ maakiṅ raap do ki eyo, num naaṅ maakiṅ raap do taar kēn mēt ki. ⁷ Debm ək maak-je se, kēn k'tēdīṅ *kusiṅ kic ɓo, naaṅ an dīm eyo. Daayum naaṅ tuj ərmiṅ ute jeege eyo, ənd doṅ paac do Raa ki əə əṅ sərək nakge paac.

⁸ Maak-je se naaṅ 'kəṅ naṅ eyo. Taargen k'taadīṅ kēn teeco taar Raa ki se ɛ, kaadīṅ utu 'deele. Ɔo taar naanḡen jeege jeel ey se utu 'naṅa əə jeel nakge se ɛ, kaadīṅ utu 'deel kici. ⁹ Taa jeel naajege se jeel naṅ mētn nakge paac eyo. Ɔo taargen k'taadīṅ kēn teeco taar Raa ki se ɛ, əṅ aas ute gēn Raa maɓ eyo. ¹⁰ Anum nakgen mala mala jaay ade ɓaa se, nakgen paacṅ kēn aas te ute doobiṅ ey se, kaadīṅ utu 'deele.

¹¹ Kaad kēn maam m'utu m'baat se, napar taadn taaruma, saapuma əə booy kəkuma, paac se, aan gəə gēn gaan sēemge; anum kēn maam jaay m'aas gaaba sum se, nakḡ gaan sēemge se maam m'rēsīṅa naatn. ¹² Bərse se, naajege j'aakki nakge naɓo j'aak j'əkki mētde eyo aan gəə debm aak daan kaamiṅ maakḡ kaam-kaay-naaṅ kēn aak əəf ey se. Num ɓii kalaṅ se, j'utu j'aṅ kaakiṅ 'toodn tal. Bərse se, maam m'jeel m'ək mētn nakge paac eyo, naɓo ɓii kalaṅ m'utu m'jeel kəkḡ mētn nakge se mala mala aan gəə kēn Raa jeelum maam se.

¹³ Bərse nakgen kēn 'kəəpm 'tiṅ se: kaal maakḡ do Raa ki, kənd do kēn j'əndki do Raa ki əə maak-jea. Ɔo maakḡ naade kēn mətə se, kēn cirde paac se, maak-jea.

14

*Naabm *Nirl Salal ed jeege tu se taa noogŋ jee dɛna*

¹ 'Jeki maak-jea ɔɔ 'dɔŋki naabm kɛn Nirl Salal ed jeege tu ɔɔ kɛn tap ki se, 'jeki doobm gɛn taadn taargen teeco taar *Raa ki. ² Taa debm kɛn taad taar naan kɛn jeege jeel ey se, kɛse naan taad jikilimge tu eyo, num taad Raa ki. ɔɔ taar naan kɛn naan taad se lɛ, nam jeel mɛtiŋ eyo. Ute tɔɔŋ Nirl Salal se, naan taad nakgen deel doa kɛn jeege ɔnd ute mɛt koŋ eyo. ³ Num gan debm kɛn taad taar teeco taar Raa ki se, naan taad jikilimge tu, noogde gɛn ziidn ɓaa ute naande, dejde ɔɔ edden kaay kaama. ⁴ Debm taad taar naangen jeege jeel mɛtiŋ ey se, kɛse noogiŋ naan mala gɛn ziidn ɓaa ute naaniŋa, gan debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, noog jee *egliz ki taa ziidn ɓaa ute naande. ⁵ M'je se, naase paacki se, aki 'taadn taar naangen jeege jeel eyo. Naɓo kɛn maam m'je cir paac paac se, m'je naase aki taadn taargen teeco taar Raa ki. Taa debm kɛn taad taar naangen jeege jeeliŋ ey se, ɔŋ deb kalan 'taad tɔɔkŋ mɛtiŋ jee eglizge tu taa adɛn noogo naade ziidn ɓaa ute naande, kɛn bin ey num, debm taad taar teeco taar Raa ki se cir debm kɛn taad taar naangen jeege jeeliŋ ey se. ⁶ Bin ɓo, gɛnaamgen doobm *al-Masi ki, aan gɔɔ ɓorse maam m'ɓaa gɔtse ki jaay m'taadsen ute taar naangen kɛn naase 'jeelki ey se, taarungen m'taadsen se lɛ ɔŋ taadsen mɛtn nakgen Raa taadum mɛtiŋ se eyo, edsen te jeel eyo, taadsen taar teeco taar Raa ki eyo ɔɔ dooyseŋ ey se, kɛse asen kɔŋ noogŋ ɔɔ di?

7 Bin 6o 'jeelki, silεεε ute kurundu jaay 6aa mεtn kaa ki ey se, kaa se j'an̄ jeel j'ɔɔ dīo? 8 Num debm tuuy 6arɔ ɣen bɔɔɔ se jaay tuuyin̄ mεt ki ey se, jeege 'kɔŋ daapm rode ɣen 6aa bɔɔɔ ki ne? 9 ɣen naase kic 6o tec bini. Ken naase 'taadki taar naan̄gen jeege booy ɔk mεtin̄ ey se, taarsegen naase 'taadki se, jeege 'jeel kɔkŋ mεtin̄ ɔɔ dī? Ken bin num, taar naase ulki se, ulki rεŋε. 10 Deere, do naan̄ ki ara se, taar naan̄ge napan̄in̄ dεna ɔɔ maakde ki se, taar naan̄ kalan̄ jaay k'booy k'j'ɔkin̄ ey se, ɣɔɔ. 11 Ken deba jaay taadum ute taar naan̄in̄ jaay maam m'jeel ey se, debm se maam m'jeelin̄ naan̄ se mεrte. ɔɔ maam kic lε naan̄ am jeelum maam se, mεrte. 12 Aan ɣɔɔ naase 'lee 'dɔŋki naabm ken Nirl Salal εd jeege tu se, 'dɔŋki naabm ken 'noon̄j jee egliz ki 'ziidn̄ 6aa ute naande.

13 Taa naan̄ se 6o, debm taad taar naan̄gen jeege jeel ey se, n̄'tɔnd mεtn Raa an̄ kedn̄ jeele ɣen tεrl taar se jeege tu. 14 Ken maam jaay m'eem Raa ute taar naan̄ jeege jeel ey se, deere, maam m'eemin̄ ute maakum paac, na6o taargen teec taarum kī se, saapum ɔnd ute mεtin̄ eyo. 15 Ken bin num m'tεdn̄ m'ɔɔ dī? M'keem Raa ute maakum paac ute taar naan̄gen jeege jeel ey se na6o maam m'je m'an̄ keemin̄ ute doobm ken saapum kic 6o jeel ɔk mεtin̄a. M'je m'kaar kaa ute maakum paac ute taar naan̄gen jeege jeel ey se na6o, m'je m'kaar kaa ute doobm ken saapum kic 6o jeel ɔk mεtin̄a. 16 Ken jeege tusga ɣen keem Raa jaay naai 'tɔom Raa ute saapi paac ute taar naan̄gen ken jeege jeel ey se, ɔɔ nam lee 6aadɔ booy taar Raa sum jaay utu maakde ki se, naan̄ 'kɔŋ tookŋ *amin̄ ɔɔ dīo, taa

taari kēn 'tɔɔm Raa se ɛ, naan̄ ɔnd ute m̄etiŋ eyo.
 17 Baat ey num, taari kēn naai 'tɔɔm Raa se nijim
 aak eyo, naɔo debm ing booyi jaay jeel m̄etiŋ ey se,
 ɔŋ noogin̄ gēn ziidn̄ ɔaa ute naaniŋ eyo.

18 Maam m'tɔɔm Raa taa maam se m'jeel taadn̄
 taar naan̄gen jeege jeel ey se m'cirsen, naasen kēn
 ing 'ɔaaki se paac. 19 Naɔo maakŋ egliz ki se, maam
 m'je m'taadn̄ taarge mii sum kēn jeege jeel m̄etiŋ
 taa aden dooyo, naan̄ se cir kēn m'taad taara dupu
 kando kando ute taar naan̄gen jeege jeel m̄etiŋ ey
 se.

20 Genaamge, ɔnte 'saapki aan gɔɔ gēn gaan
 seemge, num 'saapki aan gɔɔ jee magalge. Num
 gan̄ gēn tēdn̄ *kusiŋ num, 'tēdkɪ rose aan gɔɔ gaan-
 gen seemε kēn jeel tēd kusiŋ ey ɔɔrt se. 21 Taa naan̄
 se ɔo maakŋ *Ko Taar kēn Raa ɛɔo Musa ki raan̄in̄
 se M̄eljege Raa taad ɔɔ:

*Jee se maam m'aden taad ute taar naan̄gen kuuy
 ɔɔ m'ade k̄al jee kuuy ɔo utu aden taadn̄ ute taar
 naan̄dege.*

Ute naan̄ se kic ɔo naade 'booy kuun taarum ey tap.*

22 Taar naan̄gen k'taad jaay jeege jeel ey se, k̄ese
 Raa ɔo taad tɔɔgin̄ do jeege tun aal te maakde do
 Isa ki eyo. Num jee kēn aalga kaal maakde do Isa
 ki se, taar naan̄gen jeege jeel ey se, taad ute naade
 eyo. Num gan̄ debm jaay taad taar teeco taar Raa
 ki se, k̄ese naan̄ taad ute jee kēn aalga kaal maakde
 do Isa ki ɔɔ jee aal te maakde do Isa ki ey se, taar se
 alde naade maak ki eyo.

23 Kēn aan gɔɔ egliz ute magalin̄ tus jaay jeege
 paac taad taar naan̄gen jeege jeel eyo, jaay, jee lee

* 14:21 Aak Eza 28.11-12.

baado booy taar Raa sum ey ɛ jee aal maakde do Isa ki eyo baado maakse ki se, asen taadn ɔ naase se jee dɛrlge ey ne? ²⁴ Num gan ken naase 'paacki jaay 'taadki taar teeco taar Raa ki ute taar naangen ken jeege jeelin se, debm aal maakin do Isa ki eyo, ey ɛ debm lee baado maakse ki gen booy taar Raa sum se, ken naan booy taarsege se, an kedn saapa ɔ naan 'jeel ron ki naan se debm kusina, ²⁵ ɔ taar ken maakin ken jeege jeel ey se ɛ, 'toodn tal. Gōtn se naan 'kɛrgɛ kōnd naanin naan ki naan Raa ki ɔ an keeme ɔ naan 'taadn makōn ɔ: Deer deer, naase se Raa utu daanse ki!

Raa je nakgen ute doobin tak tak

²⁶ Genaaangen doobm *al-Masi ki, bin se maam m'asen taadn m'ɔ dī? Ken 'tuskiga gen keem Raa se, nanja nanja kic ɔ ken ɔaa kaar kaa, dooy jeege, taadn mɛtn nakn ken Raa taadino, taadn taar naangen jeege jeel eyo, ey ɛ tɛrl taar naan jeege jeel ey se, anum nakn naase aki tɛd'paac se, 'tɛdinki taa 'noogɛ *egliz 'ziidn ɔaa ute naanina. ²⁷ Ken jeege baag taadn taar naangen jeege jeel ey se, ɔn jeege dio ɔ ken cirga ɛ jeege mōtō sum. Ken aki taad kic num, deb kalan taad aasga ram jaay ɔ deb kuuy 'taada. ɔ ɔn nam kuuy an tɛrlin jeege tu. ²⁸ Ken debm ken an tɛrlin taar se jeege tu gōtō num, genaa ken taad taar naan ken jeege jeel ey se, n'ɔnte taadn naan jeege tu, num n'taad ute maakina ɔ n'taad Raa ki. ²⁹ Num gen jee taad taar teeco taar Raa ki se ɛ, ɔn jeege dio ey ɛ mōtō sum ɔ, 'taada. ɔ jee mɛtinge se, k'booy k'j'ok mɛtn taar se jiga, taar se ɔaa ute mɛtn taar Raa lōbu gōtō. ³⁰ Maakse ki se jaay deb kalan Raa taadin mɛtn nakn gam ɔ

je taadn mētn nakn se jeege tu se, deb kuuy kēn taad taad se n̄'doa ə n̄'əŋ gōtə deb kēn se. ³¹ Deere, paacki se, əkki doobo kēn aki taadn taar teeco taar Raa ki, naḅo kēn deb kalan taad aasga jaay ḅo kəŋ gōtə naapin ki. Bin se jeege paac, naase adēki dooyo ə adēki kēdn kaay kaama. ³² Debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, naan bəəb ək taarinā. ³³ Nakn ute doobin ey se, Raa je eyo. Num Raa se je naase aki kinj ute lapia.

Naase 'tēdki aan gəə eglizgen gēn jee Raagen ḅaa se paac, ³⁴ kēn jee al-Masige jaay tusga se, mēndgen maakse ki se, k'doa. Aan gəə kēn *Ko Taar kēn Raa edo Musa ki taada, maakn jee al-Masige tun tusga se, mēndge se ək doobo gēn taadn taar eyo num k'j'ing kaam kalan. ³⁵ Kēn naade ḅo je tōnd mēta lē, k'ḅaa k'tōnd mētn gaabdege ḅeene. Ey num kēn jee al-Masige tusga num, mēndge jaay 'taadn taara se dəəd eyo.

³⁶ Ləḅu taar Raa se uuno mētin gōtse ki sum la? Ə taar se, naase kalse ki sum ḅo 'booyinkiro lē? ³⁷ Maakse ki debm jaay saap ə naan ək *Nirl Salal maakin ki ey lē tēdga debm taadn taar teeco taar Raa ki se, n̄'jeele taar kēn maam m'raansēn se, kēse Mēljege mala ḅo taadsēn nakn gēn tēdā. ³⁸ Anum taar kēn maam m'raansēn se jaay debm baate tookn do ki se, debm bin se Raa kic ḅo, jeelin eyo.

³⁹ Bin se, gēnaamgen doobm al-Masi ki, 'dōŋki gēn taadn taar teeco taar Raa ki ə jeegen taad taar naanjen jeege jeel ey se, əŋte 'gaaski gēn taada. ⁴⁰ Naḅo nakn paacn kēn naase aki tēd se, 'tēdinkī ute doobin tak tak.

15

Deere, Isa se duroga daan yoge tu

¹ Genaamgen doobm *al-Masi ki, tēr maam m'je m'asen taada, taa naase aki saapm do Labar Jigan gēn al-Masi kēn maam m'taadseno ɔɔ naase 'tookkiro do ki se ɔɔ borse kic utu ɔkiŋki ɔɔŋɔ. ² Ute Labar Jigan gēn al-Masi ese se ɔɔ, naase ɔŋkiga kaaja kēn naase jaay iŋgi do ki aan gɔɔ kēn maam m'taadseno se. Ey num, bεε, kaal maaksen do al-Masi ki se, 'tɛdn nakŋ cεε.

³ Nakŋ cir paac paac jaay maam m'dooseno deet deet se, taar maam mala m'ɔŋiŋo gɔtn al-Masi kēn ɔɔ: al-Masi se ooyga taa *kusiŋjege aan gɔɔ kēn Kitap taadno. ⁴ Naan̄ ooy se, j'ɔliŋo maakŋ ɔaad ki, bii k-mɔtɔge tu se naan̄ duro daan yoge tu, aan gɔɔ kēn Kitap taadno ro ki se kici. ⁵ Kēn naan̄ duro se, naan̄ teeco naan Pier ki ɔɔ tēr naan̄ teeco naan jee kaan̄ naabiŋge tun k'dandɛ ute ro jee sik-kaar-di se. ⁶ Tēr naan̄ teeco naan gēnaage tun doobm Isa al-Masi kēn tus iŋgiŋg taa naapki ɔɔ jee se cir kaar-mii. Maakɛ ki se, jee dēniŋ utu zεεε ɔɔ kēngen mētiŋge se, ooyga. ⁷ Tēr naan̄ teeco naan Jak ki ɔɔ tēr naan̄ teeco naan jee kaan̄ naabiŋge tu paac. ⁸ Anum kaam mɔɔtn se, naan̄ teeco naan maam ki kici, maam kēn aan gɔɔ goon kēn j'oojiŋ laapiŋ aas te eyo. ⁹ Deere, maakŋ *jee kaan̄ naabm Isa al-Masige tu se, bεeki num, maam se ɔɔ debm kēn k'kaal mum eyo. Taa maam se m'aas kēn j'am dan̄ *debm kaan̄ naabm Isa al-Masi eyo. Taa *eglizn gēn *Raa se, maam m'dabariŋoga. ¹⁰ Num gan̄ Raa tɛdumga bεε ɔɔ ute bεε naan̄ tɛdum se maam m'tɛdga aan gɔɔ kēn borse naase 'jeelumki

se. Anum bεε Raa kēn tēdum maam ki se, tēd te nakŋ cēr eyo. Naḅo maakŋ jee kaanŋ naabm Isa al-Masi ki paac se, maam m'tēd naaba m'cirde. Num kēn tēd naabm se, maam eyo, naḅo bεε Raa ese se ḅo ɔlum maam m'tēd naabm se. ¹¹ Bin ḅo kēn 'tēdn maama, lɔ naade, kεse ḅo taar kalan kēn naaje k'taadseni ɔɔ do taar kēn se ḅo, naase 'took aalkiro maakse do ki se.

Raa utu 'dur jeege daan yoge tu

¹² Naaje k'taadsen j'ɔɔ *al-Masi se duroga daan yoge tu. Num gēn dī jaay jee mεtingen maakse ki se, taad ɔɔ jee ooyga kooy se, ade kŋŋ 'dur daan yoge tu ey se? ¹³ Kēn jeege jaay ade kŋŋ dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ḅo duro utu te daan yoge tu eyo. ¹⁴ Kēn al-Masi jaay duro te daan yoge tu ey se, taar naaje k'taadseno se, taar rεŋε ɔɔ kaal maaksen do al-Masi ki se kic lε, cεrε. ¹⁵ Deere, kēn jee ooyga kooy jaay ade kŋŋ dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ḅo Raa durino te daan yoge tu eyo. Bin se, naaje k'tēdga saadgen gēn Raa kēn taad taar mεt ki eyo taa naaje k'taad jeege tu j'ɔɔ: Raa se duroga al-Masi daan yoge tu se. ¹⁶ Kēn jee ooyga kooy jaay kŋŋ dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ḅo, duro te daan yoge tu eyo. ¹⁷ Anum kēn al-Masi jaay duro te daan yoge tu ey se, kaal maaksen do naanŋ ki kic ḅo, cεrε. ɔɔ ḅorse kic ḅo, naase utu ingki maakŋ *kusiŋse ki. ¹⁸ Kēn bin num, jee ooyga kooy doobm Isa al-Masi ki se, utga. ¹⁹ Kēn naajege jaay k'j'ɔndki dojege do al-Masi ki gēn ting do naanŋ ki ara sum num, maakŋ jikilimge tun do naanŋ ki ara se, ey num bεεki se, naajege sum ḅo kēn jeege ajeki kεejŋ dojege tu cir kēn jeege ḅaa se paac paac.

20 Num gaŋ deere, al-Masi se duroga daan yoge tu ɔ Raa jaay duriŋo deet deet se, jejeki taadŋ ɔ: jeegen ooyga kooy se naaŋ utu aden 'dur bin kici.

21 Ute doobm deb kalaŋ sum ɔo, yoa aan do jeege tu ɔ ɔ ute doobm deb kalaŋ kuuy se, jeege utu ade 'dur daan yoge tu. 22 Aan gɔɔ jikilimge paac teeco metjil Adum ki se, naade paac ooy aan gɔɔ naaŋa. Bin ɔo gen jeegen paacŋ dook ute al-Masi se, naade paac utu 'kɔŋ kaaja ute naaŋ kici. 23 Num Raa ade 'dur jeegen ooyga kooy se naaŋ aden rɛɛsn ute doobiŋ doobiŋa. Al-Masi se naaŋ ɔo debm duro deet daan yoge tu jaay ɔo jee naaŋge se utu ade 'dur daan yoge tu ɔii ken naaŋ ade ɔaa se. 24 Num sitange, maragge ɔo nakgen ɔk tɔɔgɔ do jeege tu paac se, al-Masi utu aden 'tɛdŋ 'tɛdŋ gɔtɔ, jaay ɔo duni se 'naŋa ɔo kaad ken se sum ɔo al-Masi 'kɔŋ gaara kaam ji Bubiŋ Raa. 25 Taa al-Masi se 'kɔsn gaara *bini jee taamooyiŋge se Raa aden tɛdŋ naaŋ ɔo kiŋg doɔde ki.** 26 Debm wɔɔy kaam mɔɔtn ken j'aŋ kutiŋ kap se, yoa. 27 Ter Kitap taadga taad ɔo al-Masi se: *Raa ɛdŋga nakge paac kaam jiŋa.†*

Ken Kitap jaay taad ɔo nakge paac tɛdga kaam jiŋ se, ɔɔp Raa sum ɔo kaam jiŋ eyo. Taa Raa se, naaŋ ɔo debm ken ɛdŋ nakge paac kaam jiŋa. 28 Ken Raa jaay ɛdga nakge paac kaam ji al-Masi se, naaŋ Gooniŋ mala se, 'kɔɔpm kaam ji Raa ken ɛdŋ nakge paac kaam jiŋ se. Bin se jaay ɔo Raa utu 'kɔsn gaara do nakge tun ɔaa se paac.

29 Jee ken je ɔo j'ade *batizn taa jeegen ooyga kooy se tap ɔo, *batem se aden tɛdŋ di naade ken jee

---

* 15:25 Aak KKR 110.1. † 15:27 Aak KKR 8.6.

ooyga kooy se†? Kēn jeegen ooyga kooy jaay ade kōŋ 'dur daan yoge tu ey num, gēn dī naade ɔŋ rode k'batizde taa naade se? ³⁰ Kēn jeegen ooyga kooy jaay 'dur daan yoge tu ey num, gēn dī jaay naajege daayum k'lee k'baa gōtn ɔŋ kēn j'an kutn koje ro ki se? ³¹ Gēnaamgen doobm al-Masi ki, daayum maam se m'lee nirl yo ki. Kēse taar mēt ki, ɔ aan gōo gōtn Mēljege Isa al-Masi ki se, maam m'tōom roma taa naase se, taar se mēt ki kici. ³² Gēnaamge, maakŋ gēgēr kēn ɛpēz ki se, maam m'dōdega ute jeegen aan gōo daa gaabge se. Kēn jaay gēn nakgen do *duni ki sum num, maam tap ɓo m'kōŋ dī ro ki? Kēn jeegen ooyga kooy jaay ade kōŋ dur daan yoge tu ey num: J'ɔski ɔ j'aayki ute maraadjege, taa naajege se ɛ, mētbeeki j'aki 'kooyo. §

³³ Ōnten 'kaanki rose dala, ɓere: Mēdgen jig ey se ɓo kēn tuj king bēe jeege*. ³⁴ Tērliki saapse ɔ ɔnte 'tēdki kusina! Maam m'aak jee mētinge maakse ki se jeel Raa eyo; maam m'taadsen bin se taa ɔkōŋ asen tōlo.

Jeegen ooyga kooy se, ade duru daan yoge tu ute ro tec ɔ dīo

³⁵ Nam 'kōŋ tōnd mēta ɔ: jeegen ooyga kooy se tap ɓo ade 'dur ɔ dī daan yoge tu? Ōo rode tap ɓo 'tecŋ ɔ dī? ³⁶ Kalē, debm dērle! Kaam nakŋ naai ɔcinga se, ruumga† jaay teec ey la? ³⁷ Naai 'lee ɔc se, ɔc kaam teeŋe ey ɛ kaam ne dīm kuuy, num

---

† **15:29** Taar Pōl taad'ara se taad'ute jee al-Masi gēn mētingen batiz taa jee ooyga kooyo num gan Pōl se uun te kul eyo gēn batizn taa jee ooyga kooyo. § **15:32** Aak Eza 22.13. * **15:33** Taar se Pōl uuno taar gēn kōd Grek debm kaar bal-zēere. † **15:36** Ute taar kēn k'raan Kitapm se taad ɔ kaam naka se ooy, jaay teece.

naai 'lee əc gardiŋ eyo. ³⁸ Ken naai jaay əcga se, Raa teeciŋa ə teep tɛdn magala aan gəə ken naan maakiŋ jen ro ki. Kupm kaam naka tak ʒo tecŋ napariŋ kaliŋ ki kaliŋ ki.

³⁹ Nakgen oo ko se paac rode se tec naap eyo. Gen jikilimge ɛ tec kaliŋ ki, gen daage ɛ kaliŋ ki, gen yeelge kic ɛ kaliŋ ki ə gen kenjge kic kaliŋ ki.

⁴⁰ Aan gəə nakgen do naan ki ək roge se, kengen maakŋ raa ki se ək kici. Naʒo kaakŋ bɛɛdege se, tec te naap eyo. ⁴¹ Kaada wəəriŋ tec kaliŋ ki ə laapa kic kaliŋ ki ə k-dijge kic ʒo wəərde tec kalde ki. ʒo tɛr k-dijge ute naapa kic wəərde tec kalan eyo.

⁴² Bin ʒo ʒii ken jeege ade dur daan yoge tu se, 'tɛdn bin kici. Debkilimi jaay ooy j'olŋga maakŋ ʒaad ki se, ruum naatn. Num gan ʒii ken naan ade 'dur daan yoge tu se, ro ken Raa an kɛd se 'kəŋ ruum ey sum. ⁴³ Ro debkilim ooy jaay j'olŋga maakŋ ʒaad ki se, naan tɛd aak kusu. Num ʒii ken naan ade 'dur daan yoge tu se, Raa an kɛdn ro aak bɛɛ. Ro debkilim ooy jaay j'olŋga maakŋ ʒaad ki se, naan ək təəg eyo. Num ʒii ken naan ade 'dur daan yoge tu se, Raa an kɛdn ro ken ək təəgə. ⁴⁴ Debm jaay ooyga num ken j'olŋga maakŋ ʒaad ki se, keɛe j'ol daa ro sum. Num ken naan jaay ade 'dur daan yoge tu se, ade teecŋ ute ro ken *Nirl Salal an kɛda. Aan gəə do naan ki debkilim ək daa ro se, maakŋ raa ki kic ʒo Raa an ʒaa kɛdn ro kuuy. ⁴⁵ Keɛe ʒo Kitap taad ə: debkilim deet deet se ron Adum, naan se ək daa roa ute koa. Adum kaam məətn se†, naan se Nirl ken ɛd kaaja jeege tu. ⁴⁶ Debm ken ʒaadə deet deet se, debm ək

† 15:45 Adum kaam məətn se taad ute *al-Masi.

Nirl kēn εd kaaja se eyo, num debm ək daa ro 6o 6aado deete əd debm ək Nirl kēn εd kaaja se, 6aado kaam mōətn. ⁴⁷ Debm deet deet se naan̄ se j'əb̄iŋ ute naan̄a. Debm k-dige se, naan̄ se iino maakŋ raa ki. ⁴⁸ Jeegen do naan̄ ki ara paac se, tec aan gəə debm kēn j'əb̄iŋ ute naan̄a se. Ɔə jeegen maakŋ raa ki se ɛ, tec aan gəə debm kēn iino maakŋ raa ki se kici. ⁴⁹ Aan gəə 6orse naajege k'tecki debm kēn j'əb̄iŋ ute naan̄a se, naajege k'j'utu j'aki tec debm kēn iino maakŋ raa ki se kici.

⁵⁰ 'Booyki gēnaamgen ɔoobm *al-Masi ki, m'asen taada: 6εε, debkilimi ute daa ron̄ ək mooso se 'kəŋ 6aa *maakŋ Gaar Raa ki eyo. Ɔə daa ro se kēn utu 'ruum se ɛ, naan̄ se 'kəŋ tiŋg gen daayum eyo.

⁵¹ Maam m'je m'asen taad̄ ute *nakŋ kēn jeege jeel mət̄iŋ ey se: 'Booyki! Naajege se j'aki kooy paac eyo. Anum naajege paacki se, Raa utu ajeki t̄erl rojege kaam kuuy. ⁵² Bii kēn pulu 'keem kaam mōətn se, 't̄ed yəkəd̄ aan gəə debm ənd kaamiŋ sapac se, kaad̄ kēn pulu 'keem se, jeegen ooyga kooy se utu 'duru ute ro kēn 'kəŋ ruum eyo. Ɔə naajegen j'utuki zεεr se ɛ, Raa utu ajeki t̄erl rojege kaam kuuy. ⁵³ Ro kēn utu 'ruum se, tak 6o j'utu j'aŋ kēdn̄ ro kēn 'kəŋ ruum eyo əd ro kəŋ kooy se ɛ, j'utu j'aŋ kēdn̄ ro kēn 'kəŋ kooy ey sum.

⁵⁴ Kaad̄ kēn ro kēn utu 'ruum se, jaay utu t̄erl ro kēn 'kəŋ ruum eyo, əd ro kēn 'kooy se ɛ j'utu j'aŋ t̄erliŋ ute ro kēn 'kəŋ kooy ey se, bin 6o taar kēn Kitap taad̄ do dək̄iŋ se 'kaan ɔoobiŋ ki kēn əd:

Bεε, yo se Raa ciringa naan̄ t̄edga gət̄ə.

⁵⁵ *Naai yoa, t̄əgi kēn naai 'cir jeege se tap 6o gay?*

Ɔɔ tɔɔgi kɛn naai lee tɔɔl jeege se tap ɔo gay?§

⁵⁶ Tɔɔgɛ kɛn naai 'lee tɔɔl jeege se lɛ, kɛse *kusiɲa. Ɔɔ kusiɲ lɛ, kɛn ɛdɪɲ tɔɔgɔ se, *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki. ⁵⁷ Anum ute doobm Mɛljege Isa al-Masi se, k'tɔɔmki Raa kɛn ɛɟeki tɔɔgɔ k'cirki nakgen ɔk tɔɔgɔ dojege tu!

⁵⁸ Bin ɔo, gɛnaa maak-jemge, 'daarki tɔɔgɔ. Ɔɲte 'tɛrɪki mɔɔtn! Naabm Mɛljege se ɔɲte 'kɔɲɪki, 'tɛd 'ɔaansiɲki ute naaniɲa. 'Jeelki, naabm kɛn naase 'lee dabara 'tɛdɪɲki Mɛljege tu se, cɛr eyo.

16

Gɛnaagen doobm *al-Masi ki tiir gɛn noogɛ gɛnaagen Jeruzalɛm ki

¹ M'je m'asen taada taa gursn kɛn aki tiir gɛn noogɛ jee Raagen Jeruzalɛm ki se: maam m'taaddega taad mɛtiɲ *eglizge tun taa naaɲ Galat ki. Anum naase 'tɛdɪɲki bin kici. ² Bii dumas ki tak ɔo, naɲa naɲa kic ɔo do naabiɲ kɛn naaɲ tɛd jaay ɔɲo se, maak ki se ɲ'ɔɔd ɲ'ɔmbiɲ gɛn doɲa taa an noogɛ gɛnaagen doobm al-Masi kɛn Jeruzalɛm ki. Bin se, naase aki kɔɲ booy ɔiin kɛn maam m'aanga jaay aki tiir ey sum. ³ Kɛn maam jaay m'ɔaa m'aanga gɔtse ki num, jee kɛn naase 'bɛɛr 'tɔɔɔɟeki se, maam m'ade kɛɟn maktub ute nakɲ kɛn naase 'tiir 'tusɪki jide ki se. Ɔɔ maam m'ade kɔl naade aan ɔaa ute nakgen se, Jeruzalɛm ki. ⁴ Kɛn aakiɲki bɛɛ jaay maam mala ɔo m'ɔaa kic lɛ, naade 'ɔaa ute maama.

Pɔlje ɔaa mɛrtɛ

⁵ Kēn maam m'utu m'ḡaa gōtse ki se, maam m'kaal teecṅ taa naaṅ Masedoan ki, taa maam m'kaal ute dōobm ese. ⁶ Kēn maam jaay m'aanga gōtse ki se, baat ey num maam m'tiṅg cōkō ute naase, lōbu kaadn kuulu se kic daan m'aṅ deel gōtse ki jaay ḡo sōm naase amki je nakṅ kēn am noogṅ gēn tēdn mērtum naan ki. ⁷ Anum kēn ḡorse m'ḡaa ḡaa gōtse ki se, m'je m'asen kaakṅ ute do jem sum eyo, naḡo kēn Mēljege jaay ḡḡdumga dōobo num, maam m'je m'kiṅg ute naase cōkō. ⁸ Num gaṅ ḡorse maam se m'tiṅg maakṅ gēger kēn Epēz ki se, bini m'kaan kaadn laa Pantekōt ki. ⁹ Taa gōtn ese se, maam m'ōṅga dōobm gēn tēdn naaba *Raa ki dēn aak eyo naḡo jee wōyge kic ḡo dēna utu gōtn ese.

¹⁰ Kēn Timote jaay aanga gōtse ki num, aakiṅki donṅ ki. Bin jaay ḡo naaṅ kic niriṅ aṅ kaay eyo; taa naaṅ kic lē tēdn naabm Mēljege aan gōḡ maama. ¹¹ Bērē, Timote se, nam ḡṅte kuum kaaliṅ naaṅ ki, num ēdīṅki nakṅ noogo kēn naaṅ adē kōkṅ tērl gōtum ki ute lapia. Taa maam m'ute gēnaagen gōtn ara se, j'utu j'iṅg j'aak kaamiṅa.

¹² Gēnaajege Apōlōs se, ey num maam m'ēdīṅga kaay kaam aak eyo m'ḡḡ ute gēnaage se, ṅ'ḡaa gōtse ki, naḡo naaṅ took eyo gēn ḡaa gōtse ki ḡorse se. Anum kēn naaṅ ḡṅga jīṅ jaay sōm utu 'ḡaa gōtse ki.

Pōl naṅ taariṅa ḡḡ ḡl tōssiṅ jeege tun Kōrint ki

¹³ Daayum iṅgki zēērē, kaal maaksen do Raa ki se ḡkiṅki tōḡḡ. 'Tēdki jee mēc ḡḡ 'ḡaarki tōḡḡ. ¹⁴ ḡḡ nakṅ naase aki 'tēd paac se, 'tēdīṅki ute maak-jea.

¹⁵ Gēnaamge, 'booyki m'asen taad daala: 'jeelki Stepanas ute jee maakṅ ḡēeṅ ki se, naadē ḡo jee

kēn took aal maakde deet do *al-Masi ki taa naan Akayi ki se ə naade se ʒo, jee ən rode gen tēdn naabm Raa maakn jee Raage tu. ¹⁶ Jee bin se ʒo, 'tookki taarde ə jee kēn lee dabar tēd naaba ute naade se kic ʒo, 'tookdeki taarde kici.

¹⁷ Kēn Stepanas, Portunatus ute Akaykus ʒaado aakum se, maam maakum raap aak eyo; ɣə naase ki se, naade ʒaado noogumga. ¹⁸ Taa naade se tēdum maakum təɔdga kaam kalan aan ɣə naade tēdsen naase ki se kici. Bin num jee bin se, əkdēki ənə.

¹⁹ *Eglizgen taa naan Azi ki se, tēdsen təɔsē. Akilas ute Priska ə ute egliz kēn lee tus ʒeede ki se kic tēdsen təɔsē dēn aak eyo ute ro Mēljege.

²⁰ Gēnaagen doobm Isa al-Masi kēn ɣətn ara se, tēdsen təɔsē paac.

'Tēdki təɔsē naapge tu ə 'baam 'təkki naapa ə aayki ciil naapge aan ɣə ɣēnaa naapge. ²¹ ɣətn ara se, kēse maam Pəl ʒo m'raansēn təɔsn se ute jim mala.

²² Debm jaay je Mēljege ey se, ən Raa an naama. Maranaata! (Kēse je deekn ə: ən Mēljege se n'ʒaado.)

²³ Ən Mēljege Isa asen tēdn bēēnə.

²⁴ Maam se m'jesē paac taa naajēge k'dəək k'tēdkiga kalan ute Isa al-Masi.

Kitapm kɛn Raa dɔɔko kiji ute jeege New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94